Opłata pocztowa uiszczona ry zaltem

Najer Folksblat

פרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען

לאדזשער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 38 (1031)	Łódź, Poniedziałek 14 Lutego 1927	פינפטער יאהרגאנג	לאדז, מאנטאג יב אדר א תרפ"ז.	Nr. 38 (1031)

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71 || Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21. Tel 24-71

דער קאנפליקט צווישען סיים און דער רעגירונג

ווערט היינט בעטראכט דורכ'ן מיניסטארען-ראט.

טראגישער זעלבסטמארד פון א לאדזער יודישען סוחר.

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש פון אונזער סיים - קארעספאנדענט). מאנטאג (היינט) 12 פארמיטאג קומט-פאר א זיצונג פון מיניסטארען-ראט, וועלכע וועט בעטראכטען די געשאפענע לאגע, אין צוזאמענהאנג מיט די לעצטע אפשטימונגען אין סיים.

איצטיגע פאליטישע לאגע

וו א ר ש א 13 (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט). היינט האט די רעגירונג דעמאנסטרירט געגען סיים מקיים-זייענדיג די מצוה פון... ביקור-חולים...

צום ערשט איז דער פרעמיער מארשאל פילסודסקי צוזאמען מיט'ן מיניסטער מיעדזשינסקי געווען ביים סיים מארשאלעק ראטאי, וועלכער ליגט קראנק.

ס'איז אפגעהאלטען געווארען א קורצע קאנפערענץ, אויף וועלכער מאר שאלעק ראטאי האט אויך פערבעטען דעם וויצע-מארשאלעק דאשינסקי.

כאראקטעריסטיש איז, אז מארשאל פילסודסקי איז געקומען צו ראטאי'ען צוזאמען מיט'ן מינ. מיעדזשינסקי וועלכען דער סיים האט פאקטיש אויסגעדריקט אונצוטרוי, דורכ'ן שטרייכען דעם בודזשעט פון פאסט - מיניסטעריום.

*

נאכמיטאג איז דער מלוכה-פרעזידענט געווען ביים וויצע - פרעמיער בארטעל, וועלכער ליגט אויך קראנק. די אנגעהאלטענע קאנפערענץ האט געדויערט פון 6 ביז 8 אווענד.

אין רעזולטאט פון די אלע קאנפערענצען, שמועסט מען, אז מארשאלעק ראטאי זאל איצט פערמיטלען אינ'ם קאנפליקט צווישען סיים און דער רעגירונג און זיך בעמיהען אויסצומיידען, אז דער קאנפליקט זאל זיך נישט פערשארפען.

*

היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון דער פערוואלטונג פון „פיאסט".

ס'איז בעשלאסען געווארען נישט ארויסצוטרעטען שארף געגען בארטעל'ן, נאר אויף דער פלענאר-זיצונג פון סיים זאל איבערגעלייענט ווערען א דעקלאראציע

*

איצט איז די פאליטישע לאגע אזא, אז אלץ איז נאך דערווייל אפהענגיג דערפון, צי ס'וועט זיך איינגעבען דעם סיים-מארשאלעק מיט ערפאלג צו פערמיטלען צווישען די בעזונדערע פראקציעס אין דער רעגירונג.

ס'זענען נאך אבער מעגליך פערשידענע איבערראשונגען. אזוי איז נישט אויסגעשלאסען, אז די רעכטע זאלען פלוצלינג אריינטראגען א פארשלאג וועגען אונצוטרוי פאר דער רעגירונג.

*

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) 3 נאכמיטאג (היינט) קומט פאר די פלענאר-זיצונג פון סיים, אי'טער'ן פארזיץ פון וויצע-מארשאלעק דאשינסקי.

ס'איז פאראויסצוזעהן, אז די רעגירונג וועט צו דער סיים'זיצונג קומען אין קאמפלעט. ס'איז אויך נישט אויסגעשלאסען, אז ביי דער דיסקוסיע וועלען בעהמען א ווארט פארשטעהער פון דער רעגירונג.

(זעה 2-טע זייט).

בודזשעט-קאמיסיע וועט בעטראכטען די געשטרייכענע פאזיציעס.

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט) מאנטאג (היינט) האלב 11 פארמ. קומט פאר א זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע ביים סיים ס'וועט בעטראכט ווערען די פראגע, צי ס'זאלען צוריקגעשטעלט ווערען די פאזיציעס, וועלכע זענען דורכ'ן סיים אויסגעשטראכען געווארען.

מלוכה-פרעזידענט פארט קיין פוזנען

וו א ר ש א, 13. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). מיטוואך, דעם 16. ה. ח. פאהרט ארויס קיין פויזען דער מלוכה פרעזידענט מאשטשיצקי, אין דער בעגלייטונג פון וויצע-פרעמיער בארטעל.

דער מלוכה-פרעזידענט וועט וויילען אין פויזען 3 טעג.

אפגעלאנגט פונ'ם אנפאל אויפ'ן דעפ. זרזשעכאווסקי.

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דאס ווארשאווער קרייז-געריכט האט בעטראכט דעם פראצעס געגען די רעדאקטארען: פון „גאז. ווארשאווסקא פאראנא", אלשעווסקי און פון „זשעטשפאספאליטא", יאשינסקי, וועלכע זענען אנגעקלאגט געווען אין פערשפרייטען בלבולים אויף אפיצירען, וועלכע זאלען האבען דורכגעפיהרט דעם אנפאל אויף דעפ. זרזשעכאווסקי.

דאס געריכט האט די בעשולדיגטע רעדאקטארען בעפרייט פון דער שולד.

קאנפיסקירט דעם ארגאן פון די נאציאנאלע מינדערהייטען „נאציא".

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). היינט פארטאג האט די פאליציי דורכגעפיהרט א רעוויזיע אין דער דרוקעריי, אין וועלכער מ'דרוקט זיך דער אפיציעלער ארגאן פון אלע נאציאנאלע מינדערהייטען אין פוילען, - „נאציא".

ס'איז קאנפיסקירט געווארען די גאנצע אויפלאגע אין א צאהל פון 4.500 עקזעמפלארען.

אינטערעסאנט איז דערביי, אז די קאנפיסקאציע איז פארגעקומען נאך איידער דער נומער איז צוגעשיקט געווארען אין רעגירונגס - קאמיסאריאט צו צענזור.

ווי מ'גיט - איבער וועט אויף דער סיים זיצונג (היינט) אריינגעטראגען ווערען אן אינטערפעלאציע פון אלע נאציאנאלע מינדערהייטען וועגען דער קאנפיסקאציע.

אחרי מחלה כבדה וממושכה שבק חיים לכל חי

נ. ע.

מרדכי ב"ר בן-ציון ז"ל

קיססין

בשנת השמונה וששים לימי חייו.

אלויה תהי' היום, ביום ב', י"ב אדר א' תרפ"ז, בשעה 12 בצהרים, מבית האבל ברחוב ווסכאדניא 66.

משפחתו המתאבלת.

924

ציוניסטישער פרויען-פערבאנד אין לאדז

היינט, 5 אזייגער נאכמיטאג קומט פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4)

א פרויען - פערזאמלונג

מיט דער בעטייליגונג פון די מיטגלידער פון דער ארץ-ישראל-דעלעגאציע. ד"ר שמריהו לעווין, מיטגליד פון עקזעקוטיווע-קאמיטעט. ש. טשערנאוויטש. סעקרעטאר פון ועד הלאומי. ד. בעראכאוו, דעלעגאט פון דער אלגעמיינער יודישער ארבייטער-ארגאניזאציע אין א"י.

אריינגאנג פריי! 822

פילהארמאניע-זאל נארוטאוויטש - נאם 20.

גמנסיה עברית „יבנה" לודז

זונטאג, י"ח אדר א' (דעם 20/II ה. י.), 9 אין אווענד קומט פאר

א גרויסער אווענד

פאר פאעזיע און פראזא פון דער בעקאנטער העברעאישער דיכטערין

אלישבע

מיט בעטייליגונג פון פרל. רומא ליליען אויס ווארשא (געזאנג) און דר ה"ה ד"ר ירמיהו פרנקל פראפ. י. רונצוויג. -- בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע פון 1-10 און פון 3-6.

918

ŁÓDZKIE TOWARZYSTWO ELEKTRYCZNE,

Spółka Akcyjna,

zawiadamia pp. odbiorców prądu, że, stosownie do §§ 75, 80, 81, 82 i 86 uprawnienia rządowego No. 12, ceny prądu, obowiązujące pp. odbiorców za miesiąc styczeń 1927 roku, obliczone w walucie obiegowej na dzień 7 lutego r. b., wynoszą za jedną kilowatogodzinę:

dla światła	92,50 gr.
dla siły	34,26 „

z opustami, przewidzianemi w uprawnieniu rządowem.

W zależności od terminów zapłaty oraz na zasadzie poszczególnych umów udzielane będą opusty dodatkowe.

929

מאַרשאַל פּילסודסקי זאָל היינט רעדען אין סיים

וואַרשאַ, 13 (טעלעפאָניש פון אונזער סיים-קאָרעספּאָנדענט) ווי מיר דערוויסען זיך, זאָל אויף דער מאָנטאָג'דיגער (היינטיגער) זיצונג פון סיים נעהמען אַ וואָרט צו דער דיסקוסיע דער פּרעמיער מאַרשאַל פּילסודסקי.

איבערגעריסענע פּויליש-דייטשע אונטערהאַנדלונגען און... יודען.

לאָנדאָן, (ספּ. טעל.) דער וואַרשאַווער קאָרעספּאָנדענט פון „טיימס", דערצעהלענדיג וועגען גאַנג פון די פּויליש-דייטשע אונטערהאַנדלונגען, בעמערקט, אַז ביידע צדדים האָבען געמאַכט שוועריגקייטען בעת די אונטערהאַנדלונגען. די דייטשע דעלעגאַציע האָט זיך אָבגעשלעפּט טיילווייז אויס מורא, אַז די פּוילישע יודען זאָלען נישט קומען קיין דייטשלאַנד אין אַ גרויסער צאָהל. אָבער די מורא איז באמת געווען אַ פאַלשע, ווייל פּוילישע יודען זענען וועניג פערטרעטען אין גרויסהאַנדעל און די פּוילישע פרעסע און די פּוילישע בענק זענען אין יודישע הענד אין אַ פיל קלענערער מאָס ווי אין דייטשלאַנד.

פערקלענערט דעם פּראָצענט פון דיסקאָנטאָ און הלוואות

אין „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ."

וואַרשאַ. 13 (טעלעפאָניש) דעם 12. ה. ח. אויף אַ זיצונג פון דער פערוואַלטונג פון דער באַנק פון מלוכה-ווירטשאַפט איז בעשלאָסען געוואָרען נאָך אַ לאַנגער און ערנסטער דיסקוסיע צו פערקלענערן דעם פּראָצענט-פוס פון פערשידענע אָפּעראַציעס, וואָס ווערען דורך דער דאָזיגער באַנק געמאַכט.

עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו פערקלענערן דעם פּריוואַטען דיסקאָנטאָ פון וועקסלען פון 12 און האַלב פּראָצענט אויף 12 פּראָצ.; פון וועקסלען פון קאָאָפּעראַטיווען, קאָמונאַלע און מלוכה'שע אונטערנעהמונגען פון 11 און האַלב פּראָצענט אויף 11 פּראָצ.; פון טערמיניגע הלוואות, וועלכע ווערען אַרויסגעגעבען פּריוואַטע פירמען און פּערזאָנען, פון 13 פּראָצ. אויף 12 מיט אַ האַלבען פּראָצ.; פון אַזעלכע הלוואות פאַר קאָאָפּעראַטיווען מלוכה'שע און קאָמונאַלע אונטערנעהמונגען פון 13 פּראָצ. אויף 12 און האַלב פּראָצ.; פון קרעדיטען אויף לויפענדע חשבונות אונטער'ן משכון פון וועקסלען אָדער היפּאָטעק-דעפּאָזיטען, אָדער וועקסלען מיט 2 זיכערע אונטערשריפטען — פון 13 און אַ האַלב פּראָצענט אויף 13 פּראָצ.; פון בוי-קרעדיטען האָט מען בעשלאָסען צו פערקלענערן דעם פּראָצענט-פוס פון 11 און אַ האַלב אויף 10 מיט אַ האַלב פּראָצענט.

דער דאָזיגער בעשלוס וועט אַריינגעהן אין קראַפט ערשט נאָך דעם, ווען דער אויפזיכטס-ראַט וועט איהם בעשטעטיגען. די זיצונג פון אויפזיכטס-ראַט וועט פאָרקומען די טעג. עס איז קלאָר, אַז אַזאַ בעשלוס פון דער אויבענדערמאָהנטער באַנק וועט ווירקען אויף דעם פּריוואַטען קרעדיט, וועלכער וועט זיך מוזען צופּאַסען צו דער נייער רעדוקציע פון פּראָצענטער.

יודישער אייזען-מאַגנאַט, געוועזענער פעדלער, ווערט פּרעזידענט פון אַ 25-מיליאָן פירמע.

ניו-יאָרק, (י. ט. א.) מיט אַן ערך 20 יאָהר צוריק איז געקומען קיין אַמעריקאַ פון ריגאַ אַ געוויסער סעמיועל רובעל. יאָהרען לאַנג האָט ער געפּעדלט מיט זעקלעך קוילען און שטיקלעך אייזען. אין יאָהר 1910 האָט רובעל שוין געקויפט קוילען וואַגאָנווייז. איצט האָט סעמיועל רובעל, אַלס אייגענטימער פון „רובעל בראָדערס קוילען און אייזען קאָמפּאַניע" אָפּגעקויפט נאָך אַ רייהע אייזען-פאַבריקען און די קאָמפּאַניע איז געוואָרען אַ מין אייזען טרעסט מיט אַ קאַפּיטאַל פון 25 מיליאָן דאָלאַר.

וועגען מעקסיקאַ

אַן'אינטערפּעלאַציע אין פּוילישען סיים.

וואַרשאַ, 13. (טעלעפאָניש). אין סיים איז נעכטען אַריינגעטראַגען געוואָרען אַן'אינטערפּעלאַציע אונטערגעשריבען דורך הונדערט דעפּוטאַטען פון פערשידענע רעכטע פּאַרטייען וועגען די רדיפות אויף די קאַטאָליקען און דער קאַטוילישער קירך אין מעקסיקאַ.

די אינטערפּעלאַנטען פרעגען צי וועט די פּוילישע רעגירונג נישט אויסנוצען איהר דיפּלאָמאַטישען איינפלוס אויף מעקסיקאַ, אַז זי זאָל אָפּשטעלען די דאָזיגע רדיפות.

דייטשער פּראָ-פּאַלעסטינאַ-קאָמיטעט וועגען אויפבוי פון א"י.

בערלין. (יט"אַ). עס איז פאָרגעקומען אַ קאָנסטיטוּאירונג פון פּרעזידיום פון פּראָ-פּאַלעסטינאַ-קאָמיטעט. אַלס פאָרזיצער איז אויסגעוועהלט געוואָרען באָטשאַפטער גראַף בערנסדאָרף. צום פּרעזידיום געהערען ראַבינער ד"ר בעק, ד"ר ברייטשייד, קורט בלומענפעלד, פּראָפ. גרעסמאַן, פּראָפ. ז בערנהיים א. א. אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַקציע וואָס דאָס ליבעראַלע יודענטום פיהרט געגען דעם פּראָ-פּאַלעסטינאַ-קאָמיטעט, האָט דאָס פּרעזידיום אַרויסגעלאָזט אַ קאָמוניקאַט אין וועלכען עס ווערט געזאָגט, אַז דער קאָמיטעט שטעהט אין אַ זייט פון דעם אינערליכען קאַמף צווישען פערשידענע ריכטונגען אין יודענטום. דעם אויפבוי פון ארץ-ישראל בעטראַכט דער קאָמיטעט אַלס אַ גרויסען הומאַניטאַרען ווערק וואָס וועט פערבעסערן די לאַגע פון די יודען אויף דער וועלט.

געשטאָרבען דער סאָציאַליסטישער טעאָרעטיקער היינריך בראַון.

בערלין, (י.ט.א.) דאָ איז געשטאָרבען אין עלטער פון 78 יאָהר דער בעקאַנטער סאָציאַליסטישער טעאָרעטיקער היינריך בראַון, אַ יוד. דער פערשטאָרבענער איז געווען איינער פון די פיהרער פון דער רעוויזיאָניסטישער בעוועגונג אין סאָציאַליזם און האָט דורך זיינע שריפטען געהאַט אַ ווירקונג אויף דער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע אין מיטעל-אייראָפּא. בראַון איז אויך געווען עטליכע יאָהר דעפּוטאַט אין דייטשען פּאַרלאַמענט. צוזאַמען מיט זיין פרוי לילי בראַון, פערפאַסערין פון די בעריהמטע „זכרונות פון אַ סאָציאַליסטקע" האָט ער אַרויסגעגעבען דעם זשורנאַל די „נייע געזעלשאַפט."

בראַון איז געווען אַ שוואָגער פון גרויסען פיהרער פון די עסטרייכישע סאָציאַליסטען וויקטאָר אַדלער. בראַונס איינציגער זוהן איז געפאַלען בעת דער וועלט-מלחמה.

אַראַבישער עקזעקוטיוו איז טויט

שטעלט פעסט זיין איינענער אָרגאַן.

ירושלים, (יט"א) דער אָרגאַן פון אַראַבישען עקזעקוטיוו אין ארץ ישראל „פּעלעסטין" שרייבט אין איינעם פון זיינע לעצטע נומערן דאָס ועד אַראַבישער עקזעקוטיוו איז טויט אייניגע מיטגלידער פון עקזעקוטיוו נוצען אויס דעם נאָמען פון עקזעקוטיוו כדי צו בעקומען מאַנדאַטען.

זיי האָבען אין גאַנצען פערנאַכלעסיגט די פערטיידיגונג פון די אַראַבישע אינטערעסען און נישט געפיהרט קיין שום טעטיגקייט אין אויסלאַנד לטובת דער אַראַבישער בעוועגונג.

אויטאָמאָביל-קאַטאַסטראָפע אין קראָקע.

קראָקע, 13 (טעלעפאָניש) שבת 11 אַ זייגער אין דערפריה איז אויף סלאַוויקאָווסקאַ גאַס פאָרגעקומען אַ שווערע אויטאָמאָביל קאַטאַסטראָפע מיט עטליכע קרבנות. דער דירעקטאָר פון דער פּוילישער לופט-פליה-ליניע „אעראָלאָט" וועלכער איז געפאָהרען אין דער ריכטונג פון דלוגאַ גאַס, האָט געוואָלט אויסמיידען אַ טראַמוואַי, אין דעם מאָמענט זענען דורך דער גאַס דורכגעלאָפען פון איין זייט צו דער צווייטער צוויי פרויען, דער פיהרער פון'ם אויטאָמאָביל, נישט קענענדיג זיי אויסמיידען איז אַרויפגעפאָהרען אויפ'ן טראָטואַר און מיט דער גאַנצער קראַפט אָנגעפאָהרען אויפ'ן מויער, צוקוועטשענדיג 4 פּערזאָן. איינער פון די קרבנות איז פעליקס מאַראָוסקי 26 יאָהר אַלט, אַן'אַרבייטסלאָזער. ער איז אין עטליכע מינוט אַרום געשטאָרבען. דער צווייטער קרבן איז סטאַניסלאַוו סאַלאַרוש, 55 יאָהר אַלט, אויך אַן'אַרבייטער. ער איז שווער פערוואונדעט. דער דריטער קרבן איז פּאַוועל האַלטשיק, אַ זקן פון 88 יאָהר און דער פערטער קרבן איז קאַמילאַ קאַמענק, אַ סטודענטין פון קראָקויער אוניווערזיטעט, אַלע שווער פערוואונדעט.

אינקאַסענטען מיט לאַנגע הענד...

וואַרשאַ, 13. (טעלעפאָניש). ביים צענטראַלען האַנדווערקער-פערבאַנד (נאַלעווקי 2), האָבען צוויי אינקאַסענטען, וועלכע זענען געווען דאָרט אָנגעשטעלט, צוגעכאַפּט העכער 2 טויזענד זל. פעראיין-געלד, וואָס איז דורך זיי איינקאַסירט געוואָרען אַלס מיטגלידער-אָפּצאָהל און דערמיט נעלם-געוואָרען.

דעפּ. וואָיעוואָדזקי און מאַיאָר סוכענעק.

מאַיאָר סוכענעק איז נישט דער זעלבער, וועלכער איז אַרויסגעטרעטען אַלס עדות אויפ'ן שטייגער-פּראָצעס.

וואַרשאַ, 13. (טעלעפאָניש) אין די בעריכטען פון מאַרשאַלעק-געריכט איבער דעפּוטאַט וואָיעוואָדזקי איז דערמאָנט געוואָרען דער נאָמען פון מאַיאָר סוכענעק, וועלכער איז דורכ'ן מאַרשאַלעק-געריכט פערהערט געוואָרען אַלס עדות. אין מאַנכע צייטונגען האָט מען געשריבען, אַז דאָס איז דער זעלבער קאָמיסאַר סוכענעק וואָס איז אַרויסגעטרעטען אין שטייגער-פּראָצעס. פאַקטיש איז דאָס אַ גאַנץ אַנדערע פּערזאָן. מאַיאָר סוכענעק איז בעקאַנט אַלס קעמפער אין די רייהען פון פּ. פּ. ס. פאַר דער פּוילישער אומאָבהענגיגקייט און אין יאָהר 1908 איז ער דערפאַר אָבגעזעסען אַ יאָהר צייט אין דער רוסישער תפיסה און דאַן פערשיקט געוואָרען קיין נאַרים,

צווישען דער פּוילישער עמיגראַציע אין רוסלאַנד האָט ער געשפּילט אַן'אָנגעזעהענע ראָלע און האָט אין יאָהר 1917 אָרגאַניזירט אין טשעליאַבינסק די ערשטע פּוילישע מיליטערישע פאָרמאַציע אין דער רוסישער אַרמעע. אין 1919 האָט ער זיך דורך יאַפּאַן און אַמעריקאַ דורכגעריסען קיין פּוילען מיט אַ בעריכט צום דאַמאָלסדיגען מלוכה שעף. ער איז דאַן בעשטימט געוואָרען אַלס רעפערענט פון די נאַציאָנאַליטעטען-פראַגען ביי דער פּוילישער רעגירונג. אין 1921 איז ער נאָמינירט געוואָרען אַלס רעפערענט פאַר די נאַציאָנאַליטעטען-פראַגען ביי דער 2-טער אָבטיילונג פון גענעראַל-שטאַב, וואו ער האָט געאַרבייט ביז דעצעמבער 1926, ווען ער איז בעשטימט געוואָרען אַלס לייטער פון דער נאַציאָנאַליטעטען-אָבטיילונג אין אינערן-מיניסטעריום.

ווי עס איז געווען געמאָלדען, איז דעפּ. וואָיעוואָדסקי אויף דער מיטוואָכדיגער זיצונג פון מאַרשאַלעק-געריכט אָנגעפאַלען אויף מאַיאָר סובענעק מיט שאַרף בעליידיגענדע אויסדריקען. אין ערגענצונג צום בעריכט פון דער דאָזיגער זיצונג ווערען מיר געוואויער, אַז דער פאָרזיצענדער פון געריכט דעפּוטאַט דאַשינסקי, האָט וואָיעוואָדסקי'ן גערופען צו אָרדנונג פאַר די דאָזיגע בעליידיגונגען און איהם ערקלערט, אַז אויב ער וועט זיך בענוצען מיט אַזעלכע אויסדריקען אין דער צוקונפט, וועט ער זיך מעהר נישט קאָנען בעטייליגען אין די זיצונגען פון געריכט.

סאָוויעטישע פּרעסע שיצט וואָיעוואָדזקי.

מאָסקווע, 13 (ספּ. טעל.) די סאָוויעטישע פּרעסע ווידמעט גרויסע אַרטיקלען דעם ענין וואָיעוואָדזקי. די צייטונגען שרייבען, אַז דער קאַמף געגען וואָיעוואָדזקי'ן, איז אַן'אינטריגע פון די פּילסודטשיקעס. אמת איז — שטרייכען די סאָוויעטישע צייטונגען אונטער, — אַז וואָיעוואָדזקי האָט געאַרבייט אין דער צווייטער אָבטיילונג, אָבער ער איז אַרויסגעטראָטען, ווען ער האָט זיך איבערציינט, אַז ער ברענגט שאָדען דעם פּראָלעטאַריאַט, איז ער אַרויסגעטראָטען.

געשטאָרבען סעמיאָן יושקעוויטש.

פון פּאַריז איז אָנגעקומען די טרויעריגע ידיעה, אַז אין עלטער פון 59 יאָהר איז געשטאָרבען דער בעקאַנטער יודיש-רוסישער שריפטשטעלער סעמיאָן יושקעוויטש.

*

סעמיאָן סאַלאָמאָנאָוויטש יושקעוויטש איז געבוירען געוואָרען אין 1868 י. אין אָדעס ביי אַ רייכער יודישער האַלב-אַסימילירטער פאַמיליע. ער האָט בעקומען אַ מאָדערנע ערציהונג, ווייט פון אַטראַדיציאָנעלע יודישער פון יענע צייטען. ער האָט געענדיגט דעם מעדיצינישען פאַקולטעט פון פּאַריזער אוניווערזיטעט.

אין זשורנאַל „רוסקאיע באָגאַטסטוואָ" האָט ער צום ערשטען מאָל אין 1897 י. אָפּגעדרוקט זיין דערצעהלונג „פּאַרטנאָי" (דער שניידער). נאָך פריהער (אין 1895 יאָהר) האָט ער אָנגעשריבען איינע פון זיינע בעסטע דערצעהלונגען „ראַססאַד", וועלכע איז שפּעטער איבערגעאַרבייט געוואָרען אויף אַ דראַמע. אין דער דאָזיגער דערצעהלונג ווערט קינסטלעריש געמאָלט דאָס צעפאַלען זיך פון דער יודישער קליין-בירגערליכער פאַמיליע. אָבער קיין שום רעדאַקציע האָט די דערצעהלונג נישט געוואָלט אָפּדרוקען און ערשט אין 1902 י. איז זי אָפּגעדרוקט געוואָרען אין דעם יודיש-רוסישען חודש-זשורנאַל „וואָסכאָד" און האָט באַלד געשאַפען אַ נאָמען דעם שרייבער. די קריטיק, בעזונדערס די יודיש-רוסישע האָט זיך זעהר פיל און ברייט אָפּגעשטעלט אויף דער דאָזיגער דערצעהלונג.

יושקעוויטש האָט ווייטער געדרוקט זיינע ווערק אין די אָנגעזעהענע צו יענער צייט רוסישע זשורנאַלען „מיר באָזשי", „זשורנאַל דלאַ וסיעך", „אָבראַזאָוואַניע" א. אַנד., און די זאַמלונגען „זנאַניע" זענען אין 1906 ערשינען צוויי בענדער פון זיינע שריפטען.

דאָס פאַנאַנדערפאַלען פון דעם יודישען בירגערליך פאַמיליען-לעבען, וואָס יושקעוויטש האָט אָנגעהויבען מאָלען אין „ראַססאַד" איז די טעמע פון אַ רייהע ווייטערדיגע זיינע אַרבייטען: „איטאַ האַינע", „די יודען", „אונזערע שוועסטער", וואו ער שילדערט, נישט אַלע מאָל מיט די ריכטיגע פאַרבען דאָס אונטערגעהן פון די אַמאָליגע טראַדיציעס, פון די מאָראַלישע יסודות פון דער פאַמיליע; ער מאָלט די יודישע אונטערוועלט מיט איהר פּיין און הונגער, וואָס הערשען דאָרט, און דאָ פיהרט ער אָפט אַרויס פיינע פּרהאָבענע טיפּען. און הגם יושקעוויטשעס שילדערונגען מאַכען מאָמענטענווייז דעם איינדרוק פון קינסטליך - צוגעטראַכטע מאַכען זיי אַ שטאַרקען רושם.

יושקעוויטש האָט אָנגעשריבען אַ רייהע דראַמען „מיזערערע", וואָס איז געשטעלט געוואָרען אין מאָסקווער קינסטלערישען טעאַטער, „אין שטאָט", „הונגער", „דער קעניג", קאָמעדיע פון „הייראַט" א. א. פון די דאָזיגע פּיעסען האָט די קריטיק זעהר גינסטיג אויפגענומען „מיזערער" און דעם „קעניג".

ספּעציעל אינגינסטיג האָט די קריטיק סיי די יודישע סיי די אַלגעמיינע אויפגענומען די פּיעסע „פון שטאָט" אין די ערצעהלונג „לעאָן דרעי" בעצייכענדיג זיי אַלס נישט קינסטלערישע און פאַלשע.

אין פערלאַג „זנאַניע" זענען ערשינען 8 בענדער פון זיינע ווערק.

נאָכ'ן אויסברוך פון דער רוסישער רעוואָלוציע האָט זיך יושקעוויטש איבערגעצויגען קיין פּאַריז, פון וואַנען ער האָט מיטגעאַרבייט אין אַ רייהע אויסלענדישע צייטונגען צוו. אַנד. אין ניו-יאָרקער „טאָג".

פיל יושקעוויטשעס ווערק זענען איבערגעזעצט געוואָרען אין דייטש, העברעאיש און יודיש, אייניגע פון זיי זענען אויפגעפיהרט געוואָרען אויף דער יודישער ביהנע.

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Maja 16, Tel. 11-24
אינערליכע- און קינדער-קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 6–7, זונטאָג פון 3–4.

„נייער פאלקסבלאט"

הילף
און קרעדיט.

אין אויסלאנד האט מען אונז לעצטענס פערזיכערט אין א וויבעלע פון וואוילשטאנד און מ'האט זוליב דעם בעראכלעסיגט דעם ענין פון הילף פאר פוילישע יודען. און נישט קיין חידוש האלט מען דאך שוין ערב א גרויסע הלואה פאר פוילען. היינט ווי שיקט זיך עס, צו געבען איינעם א נדבה מיט א הלואה צוזאמען?

די, וואס טראכטען אזוי, האלטען זיך געמעגט דערמאנען די זילבערנאמיוע פון אונזער אמאליגען פינאנץ-מיניסטער מיכאלסקי: איידער די רעגירונג זאל זיין ארים און די בעפעלקערונג רייך, ווילען מיר בעסער מאכען, אז די רעגירונג זאל זיין רייך, און די בעפעלקערונג ארים.

אין פוילען איז עס טאקי אזוי: דאס ביסעל מזומנים, וואס איז פערהאן אין לאנד, קלעקט נישט פאר ביידען. און אויב די רעגירונג וויל האבען גענוג פאר איהר בודזשעט, מוז זי פרעסען אומברחמנותדיגע שטייערען ביי דער בעפעלקערונג, וועלכע בלייבט נאכדעם ווי נאך אן אפעראציע פון בלוט-אויסצאפונג.

בעזונדערס איז עס בילטיב פאר אונזערע יודען, וועלכע האבען נישט קיין גרויסע גרונט-פערמעגנס און אנדערע רייכטימער.

ס'איז דעריבער קיין שום סתירה נישטא צווישען דער קרעדיט-פעהיגקייט פון דער רעגירונג און דער קבצנישקייט פון דער יודישער בעפעלקערונג. און אמעריקא וואלט געקענט גאנץ רוהיג אסיגנירען א הונדערט מיליאן דאלאר פאר דער פוילישער רעגירונג און חוץ דעם נאך א 5 מיליאן ספעציעל פון יודען פאר די פוילישע יודען אויף רעליעף-צוועקען.

ביז איצט איז עס נישט בעסער געווארען, און דער „דזשאינט" האט ארויסגעוואָרפען זיינע גאנצע סימפאטיעס אין אנטערנעמונגען אויף דער זייט פון דער קרים-קאלאניזאציע פון איין זייט און פון ארץ-ישראל-אויפבוי פון דער אנדערער זייט.

דעריבער מוזען מיר מיט א בעזונדער הארציגקייט בעגריסען דעם פאקט, וואס דער „דזשאינט" און די איק"א האבען בשותפות ארגאניזירט פאר די פוילישע יודען אויף די קומענדיגע 4 יאהר א קרעדיט-הילף פון 1 מיליאן 600 טויזענד דאלאר.

מיט בעפרידיגונג דארף מען אויך בעצייכענען דעם פאקט, וואס א טייל — א קליינער טייל — פון אט דער סומע, 27 טויז. דאלאר, איז שוין בעשטימט געווארען פאר די גמילות-חסדים-קאסעס, וועלכע אזוי בערופענע רעטונגס-קאמיטעטען. מ'מוז אבער צוגעבען, אז די דאזיגע סומע איז ווייט נישט גענוג.

דער „דזשאינט", וועלכער טראגט אין געוויסען זינען די פילאנטראפישע אפטרופסות איבער די דריי מיליאן פוילישע יודען, מוז וויסען, כדי בו קענען לאזען וויסען ווייטער, אז מיר זענען אויסגעקוועטשט ביז'ן מארך פון ביינער, לעבען אליין, פריוואט, מיט אונזערע נישטיגע בודזשעטען, קענען בשום אופן נישט עקזיסטירען אן זייטיגער הילף בפרט נאך אויסהאלטען אינסטיטוציעס פון סאציאלער פערזארגונג. מ'טאר נישט צונויפמישען די מלוכה און בירגער. די מלוכה פערדינט קרעדיט און דער בירגער-הילף! פ. ה.

DR PRYBULSKI

צוריקגעקעהרט.

פיאטרקא 1, טעלעפאן 25-38

[...]שע און האר - הויט - קראנקהייטען, [...]-שוואכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל), רענטגען-שטראהלען.

[...] פון 9—1 און פון 4—8 אוונט, דאמען: פון 4—5 נאכם.

אין רוים
(איטאליענישע רייזע איינדרוקען).
— פון — ראובן בריינין.

אנ'אלטער בעקאנטער, א יודישער סקולפטאר, וועלכער קען אין איטאליען אויסוועייניג און אינוועייניג, האט אונז, מיך און מיין פרוי, בעגלייט קיין רוים פון פלארענץ, וואו מיר האבען צוגעבראכט א פאר טעג שטודירען דארט'ן די פלארענטינישע קונסט.

א מערקווירדיגער מענש איז דיזער סקולפטאר. ער ערצעהלט וואס אין קארט אויף איטאליע און אויף די איטאליענער. ער הערט נישט אויף צו קריטיקירען זיי, צו ענטדעקען אין זיי אלע מעגליכע און אומעגליכע פעהלערן, מומים און פגימות, און דאך קאן ער שוין נישט לעבען אין קיין אנדער לאנד אויסער איטאליע. ער האט זיך גענוג אנגעהויגערט אין איטאליע, נישט ווייניג אויסגעריסען געווארען, אויך איצט, נאך א סך יאהרען פון סקולפטאר-ארבייט, האט ער גאר נישט קיין זיכערע עקזיסטענץ, און דאך איז ער איבערגליקליך און פול בעגייסטערונג, ווען ער ריעדט וועגען די גרויסע איטאליענישע קינסטלער.

פון פלארענץ ביז רוים זענען מיר געפאהרען גאר זעקס שעה מיטן אייזענבאהן, און דאך איז עס געווען א פיינליכע, דערמידענדיגע רייזע.

די קופע אין דעם וואגאן איז געווען איבערגעפאקט. נישט א ריהר צו טון זיך. עס זענען געזעסען אין דער קופע איטאליענישע אפיצערען מיט זייערע ווייבער און מיט זייערע שלעכט און ווילד-דערצויגענע קינדער-קליינע פאשיסטלעך. די אפיצערען האבען דעם גאנצען וועג געקייט און פערשרונקען. די קינדער האבען קיין רוהע נישט געגעבען. — ארומגעקראכען, ארומגעפלאפערט, געשפיגען, אנגעשמוצט. דער בעגריף „וויבערקייט" איז פרעמד אין איטאליע. די פרויען האבען נישט אויפגעהערט צו פלאפלען, צו אמפערן זיך איינע מיט דער צווייטער. זיי האבען זיך געפיהלט ווי אין דער היים. זיי האבען קיין ריקזיכט גענומען, וואס אין דער קופע זיצען אויך אויסלענדער. זייער איטאליע - און גהה מו זיי עפעס!

אונזער מיטרייזענדער, דער יודישער סקולפטאר, האט פערזוכט צו פערפיהרען א געשפרעך מיט די אפיצערען וועגען קונסט — די אפיצערען האבען איהם אבער נישט געווירדיגט מיט איין ווארט, מיט זייער בליק האבען זיי איהם געוואלט צו פערניכטען. מיליטאריסטען האבען אין אלע לענדער דיזעלבע פסיכאלאגיע.

דער אמת פאדערט צו בעמערקען: די איטאליענישע אינטעליגענץ, נישט די מיליטאריסטישע, איז בכלל זעהר העפליך צו פרעמדע, זעהר רעדעוודיג און אין געוויסע פאלען זאגאר זעהר אויפמערקזאם. די פאשיסטען נישט גאנץ אזוי, אויף זייער גאס דער יום טוב.

* *

איך האב בעזוכט רוים און בעזיכטיגט מיט מעהר ווי צוואנציג יאהר צוריק.

ביי מיין איצטיגען בעזוך אין רוים, האב איך געפונען גרויסע ענדערונגען. רוים (ראמא) איז געווארען גרויסשטעדטישער, מאדערנער, פיל מעהר טומעל, פיל מעהר בעוואונדערונג. די וואונדערבארע און אומפערגלייכליכע, אלטערטימליכקייטען, די איבערלעבענישען פון אמאליגער קונסט און ארכיטעקטור, די קירכען, בעצירט מיט דער העכסטער סקולפטור, די אלטע מאנומענטען און היסטארישע חורבות זענען, זעלבסטפערשטענדליך, פערבליבען אין זעלבען צושטאנד ווי געווען. עס זענען אבער צוגעקומען נייע ארכיטעקטור, נייע קונסט-מאנומענטען און מאדערנע איינריכטונגען. די אויטאמאבילען הערען נישט אויף צו פייפען אויף שריט און טריט, אבער צוגלייכער צייט זענען דא נאך זעהר פיל געשפאנטע וועגען, קארעטען מיט אלטמאדישע איזוואזשטשיקעס, א מישמאש פון אלט און ניי.

* *

איום איצטיגען רוים פיהלט זיך דער גייסט, ריכטיגער: די שטארקע האנד, פון מוסאליני.

אין די מייסטע אייראפעאישע לענדער געפינט זיך היינט צו טאג קליינע מוסאליניכלעך, נאכקאפירטע, נאכגעקרימטע מוסאליניכלעך — אין רוים אבער הערשט דער אריגינאל אליין, מוסאליני בכבודו ובעצמו. און דאס פיהלט זיך אין דער גאנצער אטמאספערע. מוסאליני'ס שטעמפעל, זיין דיקטאטארישער ווילען איז אויף אלץ ארויפגעדריקט. עס איז א מוסאליני-קולט. די גרויסע מחנות פון די שווארצע העמדלעך, וועלכע מ'בעגעגענט אויף די גאסען, אויף די וואקזאלען און ד. ג. רופען ארויס אנ'עקעלגעפיהל, רופען ארויס די פארשטעלונג פון דער סטרא אחרא, פון די „נישט גוטע".

אבער אויך די געגנער פון מוסאליני'ן און זיינע מחבלים מוזען מאכען פתח שין-שא! ווען זיי ווילען נישט בעקומען מלקות, אדער ווערען מיט א קאפ קירצער.

* *

אנגעזעטיגט זיך מיט דער איטאליענישער קונסט און מיט פערשידענע זעלטענקייטען, האב איך בעשלאסען אויפצוזוכען מיינע ברידער און צוקוקען זיך צו דעם ביסעל יודישקייט, וואס אין רוים.

מיינע פריינד אין רוים האבען מיך געבראכט צו א קאנצערט-אוונט אין דעם פעראיין פון יודישע סטודענטען.

די צוויי נישט זעהר גרויסע זאלען זענען געווען אנגעפאקט. איך האב דארט אנגעטראפען די יודישע אינטעליגענץ און א טייל פון דער יודישער בורזשואזיע. בעזונדערס שטארק פערטראטען זענען דארט געווען די יודישע פרויען און מיידלעך אויסער די סטודענטען.

דאס איז געווען א פובליקום, וואס האט נאך ערגעץ, וועלכע בעציהונגען צום יודענטום, ערגעץ וועלכע דעראינערונגען, ווי שוואך זיי זאלען נישט זיין, פון יודישע עלטער-עלטערען.

איידער דער קאנצערט האט זיך אנגעהויבען, האט מען מיר פארגעשטעלט פאר די יודישע מיוחסים פון רוים.

איך האב דארט געטראפען א פריהער בעקאנטען דר. דאנטע לאטעס, וועלכען איך האב קענען געלערנט מיט זעקס יאהר צוריק אין לאנדאן ביי דער ציוניסטישער יאהר-קאנפערענץ. דאנטע לאטעס איז א געבוירענער איטאליענישער יוד פון אנ'אלטער מיוחס'דיגער פאמיליע. ער איז געווען א ראבינער און איצט גיט ער ארויס צוזאמען מיט'ן פראפעסאר פון סעמיטישע שפראכען דע קאסטרא, דער ראבינער פון פלארענץ, אנ'איטאליעניש יודישע צייטונג „איזרא עליטיקא." דר. לאטעס וואוינט אין רוים און פיהרט אן די ציוניסטישע ארבייט. די צייטונג דרוקט זיך אין פלארענץ אין דער דרוקעריי, וואס געהערט איהם און דעם פראפעסאר דע קאסטרא. זיי ביידע קענען זעלטען גוט די נייע העברעאישע ליטעראטור און רעדען פליסיג און קארעקט א ספרדישען העברעאיש.

דר. לאטעס האט מיך פארגעשטעלט פאר דעם יודישען סענאטאר פאלאקקא, וועלכער איז גע[...] פון דעם איצטיגען [...] פרינץ.

סענאטאר פאלאקקא [...] כאראקטעריסטישען יודי[...] יודישע אויגען (נישט נא[...] א סך איטאליענער האבען [...] — דערקען איך א יודען, נא[...] אויגען און זייער אויסדרוק [...] גאנצער בענעמען איז ווי פון [...] רענעס איטאליענישען אריסטאק[...]

ווען איך האב זיך אינטערעס[...] וויסען אין וואס בעשטעהט די יודישע[...] פון אט דעם סענאטאר, וועלכער א[...] בעקענט מיט זיין „יודישקייט" אין גאנץ איטאליען, האב [...] איך בעקומען דעם ענטפער: סענאטאר פאלאקקא [...] וועה[...] אויב ער שטאמט נישט פון אנ'א[...] פויליש-יודישער פאמיליע? געהט יום-כפור אין דער סינאגאגע. און דעם ערשטען סדר פסח געהט ער עסען אין א כשר'ן רעסטאראן. דער איינציגער אין רוים.

מ'האט מיר אויך פארגעשטעלט דעם אויבער-ראבינער פון רוים, אנגעזעהענע פאטשערדאטי (כהן), א הויך-געוואקסענער, קארגינגער שעהנער מאן, אין אנהויב פון די פערציגער. ער האט זיך מיר גלייך אנגעבאטען צו בעקענען מיך מיט די בעדייטענדע יודען פון רוים און וויזען מיר די אויפט-סינאגאגע, וואו ער האט דארט זעלבסט זיין וואוינונג און זיין ביבליאטעק.

דעם אמת זאגענדיג, איז דאס יודענטום אין איטאליען, וואו די יודישע ווי-סענשאפט האט אמאל געלעבט — טויט.

עס ווערט גאר געמאכט עקספערימענטען, פארלויפיג, אמת, זעהר שוואכע, אויפצומינטערען, אויפצולעבען, צו בעוועגען דעם טויטען קערפער.

און אפשר שיינט ער גאר טויט ווייל לאטעס, וועלכער קען דאס איטאליענישע יודענטום דורך און דורך, האט מיר פערזיכערט, אז דאס יודישע בעוואוסטזיין, אדער פאלקסטימליכער גערעדט, דאס „פינטעלע יוד" איז נאך ביי די איטאליענישע יודען נישט אויסגעלאשען, א בעהאלטענער פונק גליעט נאך ביי יעדען פון זיי אין הארצען, נאר די פאליטיק, די טאקטיק איז שולדיג אין דעם, וואס זיי בעמאנען שרייבעריש און ביי יעדער געלעגענהייט, אז זיי זענען רוימער, אז זיי זענען איטאליענער און פערשוויגען זייער יודישע אפשטאמונג. די אלטע מורא פאר דעם „וואס וועלען די גוים זאגען?"

די טראגעדיע פון טשארלי טשאפלין.
די וועלט לאכט און ער וויינט...
(א בריף פון אמעריקא)

מיט איינינע וואכען צוריק האט א קארעספאנדענט פון א גרויסער צייטונג דערצעהלט, אז ער איז געוועזן אין האליוואוד און האט געוואלט בעזוכען דעם וועלט-קינסטלער אין זיין גרויסען 50-צימערדיגען פאלאץ. מען האט איהם אבער נישט אריינגעלאזען. דער פארטיע דער איינער, דער אנדערער, און דער דריטער האבען איהם דערקלערט מיט א זיס-זויער מינע: מען קען נישט. ער איז שטארק בעשעפטיגט, ער איז אין עפעס פערשמאיעט און פערטון.

ער האט גכאפט דעם פירטען פאר מיט. דער האט איהם פשוט ערקלערט: טשארי טשאפלין איז פערנומען: ער וויינט.

וואס האט פאסירט מיט דעם גרויסען פילם-מלך?

א קלייניגקייט. ער גט זיך מיט דער ווייב, ד. ה. זיין ווייב וויל זיך מיט איהם גט'ן. אויך מיר א ווייב, א יונגינקע מיידעלע, א שעהנינקע, א נאאיווע און א גוטע ווי גאר די וועלט. זי איז איינגאנצען אלט 17 יאהר.

מען ווייס, זיין ווייב האט איהם נאך ליב, ווי גאר אמאל. א מעהר מפורסם'דיגען קינסטלער ווען זי אודאי נישט קריגען און אזא יונגינקע ווייבעלע איז בודאי שטאלץ אויף דעם, וואס זי האט א מאן, מיט וועלכען גאנץ אמעריקא גרויסט זיך, איבער וועלכען עס שרייבען אלע צייטונגען, און וועלכער שט'ט אין דער גאנצער וועלט אלס קינא-שטערן, וועלכען עס האבען האלד רייך און ארים, יונג און אלט און דאך וויל זי זיך גט'ן. אזוי זאגט זי. מיט א טרויעריגען פנים, א טיפער בענקעניש אין די אויגען און מיט ווערטער, וועלכע קלינגען גאר נישט ווי האס, ווי שנאה, פיל גיכער ווי ליבע.

אבער זי האט א מאמען און די מאמע זאגט, אז מען מוז זיך גט'ן. מען מוז אוועקנעהמען פון טשאפלינ'ען דעם גאנצען פערמעגען, מען מוז איהם פערצאמען דעם וועג אין דער גוטער פיינער מאראלישער געזעלשאפט, מען מוז איהם עוקר זיין פון שורש, מען מוז איהם צושלאגען צום שאנד-סלופ. אזוי זאגט די שוויגער פון טשאפלין און דאס טעכטערל, די קליינטשינקע ווייבעלע די חנ'עוודיגע ליבע געשטאלט, טשאפלינ'ס ווייב זאגט:

— אז די מאמע הייסט מוז מען פאלגען.

* *

דאס אלץ שטעהט אין די אמעריקאנישע צייטונגען שווארץ אויף ווייס. טשאפלין גופא איז אין ניו-יארק. ער ארבייט זיך פלייסיג אויף זיין נייעסטען פילם „דער צירקוס". דער קינסטלער איז אין דעם פילם א קלאון, וועלכער בילט ווי א הונט און דרעהט זיך ארום חי א ארימער אפגעריסענער אומגעלומפערטער בעטלער, א קאמעדיאנט.

און דער קאמעדיאנט איבערלעבט באמת איצט א שווערע ביטער פאמיליען-טראגעדיע.

ער איז אומשולדיג ווי גאר די וועלט. ווי קען דאס אזא גרויסער קינסטלער זיין שולדיג. וואס ער האט געטון, האט ער געמוזט טון לויט זיין ארבייט, לויט זיין אינטואיציע און לויט זיין נאטור. און א מאדנע נאטור האט ער טאקע דער טשאפלין. ער איז קיינמאל נישטא אינדערהיים. לכל הפחות האט מען איהם אינדערהיים נישט געזעהן, אז ער איז שוין יא אינדערהיים, איז אדער ער זיצט אין זיין אטעליע גאר אליין פאר זיך און ארבייט און עקספערימענטירט און פילמט, אדער ער שלאפט.

און עס קומט פאר, אז ער לאדעט צו זיך חברים, פריינד, לעבע מענשען, א גאנצע גרויסע געזעלשאפט. מען קומט אהין, מען לעהגט אפ די אויבער-בגדים, מען פערויכערט א ציגאר, מען שפאצירט דורך די סאלאנען פון טשאפלינ-פאלאץ, מען אונטערהאלט זיך און שמועסט מיט זיין ווייבעלע און טשאפלין גופא איז נישט צו זעהען און נישט צו הערען. ער איז נישטא. מען קען איהם אין ערגעץ נישט געפינען. די געזעלשאפט זיצט זיך א שעה, 2 שעה און מאנכע מאל אויך א גאנצע נאכט, מאכט זיך לוסטיג, פריילעך אין שתיה, טאנץ און שפיל און געהט זיך אהיים.

אזוי איז מען שוין מיט טשאפלין געוואוינט. די גאנצע שטאט, אלע מענשען, אלע מענער און אלע פרויען. און אט האט פאסירט אט-וואס:

טשאפלין האט צוגעגרייט א גרויסען

(ענדע זעה 7-טע זייט).

ניעדער פּאָלקסבלאַט
.14 פעברואַר 1927.

דאָס לאָדזשער לעבען

ניעדער פאָלקסבלאַט
.14 פעברואַר 1927.

14
מאָנטאָג
י"ב
אדר א תרפ"ז

פעברואַר
זון-אויפגאַנג 7.9
זון-אונטערגאַנג 4,30
לענג פון טאָג. 9,30

קהלה.

(*) די נעכטיגע זיצונג פון דער קהלה-פערוואַלטונג איז נישט פאָרגעקומען, ווייל ס'איז נישט געווען קיין קוואָרום.

*

(*) די טאַקס-ציט-קאָמיסיע אַרבייט לעצטענס זעהר אינטענסיוו. נעכטען האָט זי אָפּגעהאַלטען איהרע זיצונגען פאַר-מיטאָג און אינאָווענד.

האַנדווערקער-באַנק בעקומט רעדיסקאָנטאָ אין דעפּאָזיטען-באַנק.

(*) נעכטען איז פאָרגעקומען די קאָנ-סטיטואירענדע זיצונג פון ראַט פון דער האַנדווערקער-באַנק (פּאָלודניאָווע 4). אַלס פּרעזעס פון ראַט איז אויסגעוועהלט געוואָרען לאָוויניק אַ. יאָעל, אַלס וויצע פּרעזעסן — דאָזאָר האָפמאַן און ה' רי-דער און אַלס סעקרעטאַר — אַדוו. צימערמאַן.

אויף דער זעלבער זיצונג האָט דאָ-זאָר האָפמאַן מיטגעטיילט, אַז דעפ. דר. י. ראָזענבלאַט האָט אין נאָמען פון דער דעפּאָזיטען-באַנק צוגעזאָגט צו געבען אַ דיסקאָנטאָ-קרעדיט פאַר דער האַנד-ווערקער-באַנק און בכלל צוגעזאָגט מיט-צוהעלפען דער באַנק מיט ראַט און טאַט.

די ארץ-ישראל-דעלעגאַציע אין „התאחדות".

היינט מאָנטאָג, אָרדענט „התאחדות" איין אַ פייערליכער קבלת-פּנים לכבוד די ארץ-ישראל-דעלעגאַציע. די ה"ה ד"ר שמריהו לעווין, הרב מ. אָסטראָווסקי, דוד באַראַוואַי, ש. טשערנאָוויטש.

די א"י-דעלעגאַציע אין לאָדז.

די היינטיגע פּרויען-פערזאַמלונג.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם בעזוך פון דער א"י-דעלעגאַציע אין אונזער שטאָדט קומט פאַר היינט, מאָנטאָג, אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַני-זאַציע (צעגעלניאַנאַ 4) אַ פּרויען-פער-זאַמלונג, אויף וועלכער ס'וועלען אַרויס-טרעטען מיט רעדעס: דער מיטגליד פון עקזעקוטיוו-קאָמיטעט ד"ר שמריהו לע-ווין, ה' ש. טשערנאָוויטש און ד. באַ-ראַוואַי.

אַן אָווענד פון דער דיכטערין אלישבע.

זונטאָג, דעם 20. ד. ח. קומט צו פאָה-רען קיין לאָדז די בעקאַנטע העברעאַי-שע דיכטערין א ל י ש ב ע, וועלכע וועט אַרויסטרעטען אין פילהאַרמאָניע-זאַל אין אַן אָווענד פאַר פּאָעזיע און פּראָזאַ מיט בעטייליגונג פון פּרל. רומא לילען און די ה"ה: ד"ר ירמיהו פרענקעל און פּראָפ. ראָזענצווייג.

פרוי אלישבע איז ווי בעקאַנט, אַ רוסין, זשירקאָוואַ, וועלכע האָט אַזוי בעהערשט די העברעאישע שפּראַך, אַז זי איז געוואָרען אַן אָנגעזעהענע פּאָע-טעסע.

אין די אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט דיזשורען.

(8) היינט, מאָנטאָג, דיזשורירען ביי נאַכט פאָלגענדע אַפּטייקען: מ. עפּשטיין (פּיעטריקאָווער 225), מ. בערטאַשעווסקי (פּיעטריקאָווער 95), מ. ראָזענבלום (צע-געלניאַנאַ 12), יורשים גאָרפיין (וואָלטשאַנ-סקע 54), מ. קאַפּראָווסקי (נאָוואָמיע-סקאַ 15).

טראַגישער טויט פון אַ רוינירטען לאָדזשער סוחר

מאַטעריעליש צובראָכען און פון די נאָהנטע פערשטויסען, האָט ער אונטערגעצונדען זיין וואוינונג און אליין פערברענט געוואָרען אויף כויהל אין די פלאַמען.

(אז) נעכטען האַלב 9 אינדערפריה האָט אַ פּאָליציאַנט פון 7. קאָמיסאַריאַט, וועלכער האָט געהאַט דיזשור אויף רוג פּעטריקאָווער און טראַוגוטאַ, בעמערקט, ווי

עס ועצט ארויס א רויך פון א וואוינונג

פון הויז נומער 2 אויף טראַוגוטאַ, וואָס געהערט צו די יורשים שעפּס. דער פּאָ-ליציאַנט האָט גלייך געלאָזט רופען די צווייטע אָבטיילונג פון די פייערלעשער.

אין דער זעלבער צייט האָט די דינסט פון ס. שעפּס בעמערקט, אַז פון דער שטוב, וועלכע עס פערנעהמט איהר בעל-הבית'ס ברודער מענדיל שעפּס, געהט אַרויס אַ געוואַלטיגער רויך. די דינסט איז צו

אויפגעריסען די טיר

פון דער וואוינונג, נאָר די טיר איז געווען שטאַרק פערהעמערט. דעמאָלס האָט זי אויפגעוועקט די משפּחה און ס. שעפּס'ס זוהן האָט געטראָגען אויפברע-כען די טיר, נאָר דאָס האָט זיך איהם נישט איינגעגעבען, ווייל

די וואוינונג איז שוין געשטאַנען אין פלאַמען.

ס'האָט זיך אויך שוין געהאַט אָנגע-צינדען די וועש און די האָר פון שעפּס'ס זוהן.

די אָנגעקומענע פייערלעשער האָבען זיך גענומען לאָקאַליזירען דאָס פייער. די צווייטע טיר פון דער וואוינונג איז געוואָרען אויפגעבראָכען און דאָ האָ-בען די אָנוועזענדע

דערזעהן אַ שוידערליך בילד:

אויף דעם צעברענטען בעט איז געלע-גען דער אויף קויהל - פערברענטער קערפּער פון דעם 52 יעהריגען

מענדעל שעפּס.

די אויספאָרשונג, וועלכע איז אָדורכ-געפיהרט געוואָרען, האָט פעסטגעשטעלט, אַז מענדעל שעפּס האָט גענומען

פינף ליטער בענזין

פון זיין ברודער, וועלכער האָט אַ בענ-זין-סטאַציע אין דעם אייגענעם הויז. מיט דעם בענזין האָט דער אומגליקלי-כער בעגאָסען דאָס בעט-געוואַנד און אַלע שטוב-חפצים, שפּעטער האָט ער זיך

אָנגעלעגט אויפ'ן בעט און זייך אונטערגעצונדען,

כדי אויף אַזאַ אופן פטור-צו ווערען פון דעם לעבען.

פון דער שרפה איז פערניכטעט-געוואָ-רען דאָס צימער פון זעלבסט-מערדער און אַ קיך מיט אַ נעבען-וואוינונג. דער שאָדען בעטרעפט ביז

10 טויזענד זלאָטים.

לויט די בעקומענע ידיעות וועגען די סיבה פון דעם דאָזיגען שרעקליכען זעלבסטמאָרד, ווייזט זיך אַרויס, אַז מענדעל שעפּס איז געווען אַ מיטגליד פון דער

„אַקציע-געזעלשאַפט שעפּס", וועלכע האָט באַנקראָטירט.

דעם גרעסטען שאָדען פון דעם באַנק-ראָט האָט געליטען דער זעלבסט-מער-דער גופא. פון זיינע גוטע יאָהרען איז ער אָבער געווען צוגעוואוינט צו אַ ברייט לעבען פון שיכור'ן און

הוליען אין רעסטאָראַנען און דאַנסינג'ס,

מיט גוטע פריינד און פרויען. מ'שמועסט אויך, אַז ער זאָל האָבען, די לעצטע צייט פערשפּילט גרויסע סומען אין קאָרטען און אין בילאַרד. דערצו איז נאָך דער זעלבסטמערדער לעצטענס אָנ-בעשטעקט-געוואָרען מיט אַן אונהיילבאַ-רער

ווענערישער קראַנקהייט,

וועלכער האָט אונטערגעגראָבען זיין געזונד און אַזוי-אַרום איז ער גע-בליבען אָרים, קראַנק און צובראָכען און אָהן מיטלען צום לעבען, פערשטויסען פון דער פאַמיליע און בעקאַנטע איז ער אַריינגעפאַלען אין אַ שרעק-ליך דענערווירטען צושטאַנד און אַ פּאָר טאָג פאַר דעם זעלבסטמאָרד האָט ער ערקלערט, אַז ער מוז זיך

נוקם זיין אין דער גאַנצער וועלט.

די דאָזיגע אונטערצינדונג האָט גע-זאָלט זיין דער נקמה אַקט

מענדעל שעפּס האָט זיך מיט יאָהרען צוריק געט'נט מיט צווייי ווייבער און האָט געהאַט איין טאָכטער, וועלכע וואוינט אין ווארשאַ.

אויפ'ן אָרט פון דער טראַגישער גע-שעהעניש איז באַלד אָנגעקומען דער לייטער פון 7. קאָמיסאַריאַט, ווי אויך פאָרשטעהער פון דער אויספאָרשונגס-פּאָליציי און אַ געריכטליך-מעדיצינישע קאָמיסיע, וועלכע האָט ערלויבט מקבר צו זיין דעם מת. די לויה איז טאַקע נעכטען פאָרגעקומען.

אַרום דעם אָרט פון דעם טראַגישען געשעהעניש האָבען אַ גאַנצען טאָג זיך געזאַמעלט מאַסען מענשען, וועלכע האָ-בען נישט אויפגעהערט אַרומצורעדען דעם שוידערליכען צוזאַמענברוך פון אַ לאָדזער רייכען סוחר.

„דער אמת פון ארץ-ישראל".

נעכטיגע אקאדעמיע אין פילהארמאניע-זאל. — רעדעס פון די ה"ה: טשערנאָוויטש, הרב אסטראָוויעצקי, באַראַוואַי און ד"ר שמריהו לעווין.

נעכטען איז אין פילהאַרמאָניע-זאַל פאָרגעקומען די ציוניסטישע אַקאַדעמיע אונטער'ן נאָמען „דער אמת פון ארץ-ישראל". די אַקאַדעמיע האָט געעפענט ה' גוטערמאַן אין העברעאיש און יודיש און ערטיילט דאָס ערשטע וואָרט דעם סעקרעטאַר פון ועד לאומי ה' טשער-נאָוויטש. ער רעדט יודיש און זאָגט צווישען אַנדערען: אַמאָליגע יודען זע-נען געגאַנגען פערטיידיגען ירושלים. די היינטיגע געהען אַהין בויען. די אויפ-גאַבע פון'ם היינטיגען דור איז פיל שווערער.

דער רעדנער דערצעהלט וועגען דעם פּלאַן פון געווינען די השפּעה אין א"י. די 1-טע עליה האָט זיך קאָנצענט-רירט אין איין פּונקט; די 2-טע — האָט זיך צעשפּרייט איבער'ן גאַנצען לאַנד און ביסלעכווייז פּרוואָרבען אויך דעם ברעג פון ים. אין דער לעצטער צייט זענען שוין פיל פון די נייע קאָלאָניעס געוואָרען זעלבסטשטענדיג און נויטיגען זיך נישט אין שטיצע. און איניגע פון זיי ווי אין נהלל איז היינטיגעס יאָהר שוין נישט געווען קיין פאַלען פון מאַלאַריע.

דער רעדנער געהט דאָ איבער צו דעם נייעם סיסטעם פון קאָלאָניזאַציע, וואָס בעמיהט זיך צו געווינען די השפּעה אין די שטעט דורך שאַפען דאָרט יו-דישע ישובים און דורך שאַפען לאַנד ווירטשאַפטליכע פּונקטען. די 4. עליה איז אַראָפּ פון דעם דאָזיגען וועג. אַנ'-עהנליכער פאַל מיט אַ בהלה איז שוין געווען אין 1891 יאָהר נאָכ'ן מאָסקוער גירוש, ווען הונדערטער חברות זענען זיך אָנגעלאָפען אַהן אַ פּלאַן. אויב, זאָגט דער רעדנער, מיר האָבען געקעמפט מיט דער א"י-רעגירונג געגען בעגרענ-צען די איינוואַנדערונג קיין א"י, האָ-בען מיר אָבער געזעהען אין 1925, אַז מ'מאַר זי נישט איבערטרייבען. דער קריזיס אין תל-אביב איז אַ פּאַראיבער-געהענדער און הגם תל-אביב וועט נישט ווערען ווי מ'האָט פריהער ערוואַרט, דער הויפּט-האַנדעלס-צענטער אין ארץ-ישראל, וועט זי דאָך ווערען דער צענ-טער פון'ם אָרגאַנישען מסחר און וועט ווערען דער צענטער פון די אַלע שלנות, וואָס האָבען זיך אַרום איהר געשאַפען.

נאָכדעם בעקומט דאָס וואָרט הרב אָסטראָוויעצקי (מזרחי). ער רעדט אויך יודיש, איבערגעשאָסען מיט פיל העב-רעאישע ווערטער. א"י, איז נישט גע-שטאָרבען, זאָגט דער רעדנער, אין די קריטישסטע צייטען געהט נישט אָדורך קיין וואָך, אַז ס'זאָל נישט צוקומען קיין נייע בנינים. דער קריזיס איז נישט קיין אַלגעמיינער, די אַלע 100 קאָלאָניעס האָט דער קריזיס נישט אָנגעריהרט, זיי בליהען. אין פּתח תקוה האָט דער פּאָ-מעראַנצען-עקספּאָרט היינטיגעס יאָהר דערגרייכט 250 טויזענט פונט.

אויף אַ צווישענרוף וועגען עולי-פּולניה רופט דער רעדנער אויס: נעהמט זיך נישט דעם מאַגאַפּאָל אויף די עולי-פּולניה, איך בין אויך אַ פּוילישער, כ'האָב אָבער 28 יאָהר געפיבערט און געאַרבייט אין א"י מיט די פּרייז. אין א"י וועלען מיר פיהרען אַ שאַרפען קאַמף, אָבער צו דער פעלקער-ליגע וועלען מיר זיך נישט ווענדען, אַז זי אַל אונז העלפען מאַכען אַ רעליגיעז א"י.

דער פאָרשטעהער פון דער אַרביי-טער-אָרגאַניזאַציע ה' באַראַוואַי רעדט העברעאיש. ער איז געקומען פון א"י— ווי ער זאָגט — וואָס לעבט און ענטווי-קעלט זיך. דער, וואָס איז אַמאָל געווען אין ארץ-ישראל, וועט זיך נישט געפי-נען קיין מנוחה ביז ער וועט נישט ווי-דער אַהין צוריקקומען. דאָ, אין חוץ-לאַרץ, זעהט איהר די 30 פּראָצ., וואָס זענען צוריקגעפאָהרען, מיר אין א"י — די 70 פּראָצ. געבליבענע און דערביי ווע-לען 25 פּראָצ. פון די 30 ווידער צוריק-פאָהרען קיין א"י.

דער ריזיגער אויפבוי פּראָצעס פון א"י קען נישט אָפּגעשאַצט-ווערען לויט רעזולטאַטען פון יעדען טאָג, נאָר פון אַ גאַנצער תקופה. בעת'ן קריזיס זענען נכשל געוואָרען יחידים, איינצעלנע מענ-שען, אָבער נישט די אידעע.

דאָס לעצטע וואָרט בעקומט ד"ר שמריהו לעווין. ער דערצעהלט, אַז די דעלעגאַציע האָט זיך לאַנג מיישב גע-ווען איידער זי האָט בעשלאָסען צו קו-מען קיין פּוילען. יעדער בעוועגונג איז איז אַנ'איינגעשפּאַנטע קראַפט פון אַ פאָלק. מיר האָבען צו ווייניג איינגע-שפּאַנט כוחות און האָבען זיך אַרויס-געוויזען פאַר צו שוואַך.

ער שטעלט זיך אָפּ אויף דער גע-פעהרליכער ערשיינונג פון אָרגאַניזירען בעזונדערע לאַנדמאַנשאַפטען. א"י זאָגט דער רעדנער דאַרף ווערען דער שמעלץ-טאָפּ, וואָס זאָל אויסקריסטאַליזירען איין יודענטום און דאָס וועט אויך געשעהען דורך איין דור, וואָס וועט אָדורך די א"י שול.

אין יעדער רעכט זענען דאָ צוויי מאָמענטען: דער ערשטער ווען ס'איז אַ פּריווילעגיע און דער צווייטער, ווען ס'ווערט אַ פליכט, דער רעדנער ברענגט אַ רייהע אילוסטראַציעס פון'ם דאָזיגען געדאַנק און פיהרט אויס: די באַלפור-דעקלאַראַציע איז אַ פּריווילעגיע, וואָס איז געגעבען געוואָרען די יודען, בעת די וועלט האָט אונטערן איינפלוס פון קריג שוין געהאַט דעם איינדרוק, אַז זי שרייבט אַ צואה.

ראָבערט סעסיל האָט זיך אַמאָל אויס-גערריקט. אַז די מלחמה האָט גורם גע-ווען צו 2 גרויסע מאָמענטען צו דער שאַפונג פון'ם פעלקער-בונד און צו דער באַלפור-דעקלאַראַציע. בעפרייט זיך אַליין, ווענדעט זיך דער רעדנער צום עולם, אַז נישט ווען ס'וועט קומען דער יובל-יאָהר, וועט מען אייך מיט גוואַלד שלעפּען און צווינגען צו ווערען פריי; כל זמן איהר האָט כח — שאַפט. מיר, זאָגט דער רעדנער, האָבען אָנגע-הויבען בויען א"י אָהן אַ באַלפור-דעק-לאַראַציע און אָהן הבטחות מצד ענג-לאַנד, אויב איהר זעהט איצט בליהענ-דע קאָלאָניעס, ווייסט, אַז זיי זענען געבויט אויף קברים.

אין א"י אויף די מאָדערנסטע פּאָזיצ-יעס שטעהען איצט 158,000 יודען און מיר, פערענדיגט דער רעדנער, זענען געקומען צו אייך פרעגען: צי איז אי-בערגעריסען געוואָרען די פערבינדונג מיט'ן רעזערוואואַר, פון וואַנען ס'וועט-רען געשעפּט די נייע כוחות? די תשובה דאַרפט איהר געבען. די אַקאַדעמיע האָט זיך פערענדיגט מיט'ן געזאַנג פון התקוה.

Dr. H. SPIRA-BORNSTEINOWA
Cegielniana 4
טעלעפאָן 34-90.
ספּעציאַליטעט: אַקושער און פרויען-קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 3—6 נאָכמיטאָג.

ווען די יודישע גאַסען-הענדלער אין לאָדז.

אינטערוויו ביים אינערן-מיניסטער.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נייער פעראָרדנונג וועגען פערבאָטען דעם האַנדעל אויף די שמאָלע - גאַסען אין לאָדז האָט זיך דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט דעם 3. ה. ח. געווענדעט צום אינערן-מיניסטער סקלאַדקאָווסקי.

ער האָט אָנגעוויזען, אַז אין גאַנץ לאָדז זענען שמאָלע גאַסען, און אַז ביי-טע גאַסען געפינען זיך נאָר אויף דער פעריפעריע פון שטאָט. דעריבער וואָלט די פעראָרדנונג, אויב זי זאָל אָדורכגע-פיהרט ווערען אין לעבען, אָפּגענומען די עקזיסטענץ-מעגליכקייט ביי צעהנדלי-גער יודישע משפּחות, און ס'וואָלט גע-ווען אַנ'עולה אין דער איצטיגער שווע-רער צייט אָפּצונעהמען ביי זיי די עק-זיסטענץ - מעגליכקייט נישט שאַפענדיג זיי קיין אַנדערע פערדינסט-קוועלען.

דער מיניסטער האָט זיך גינסטיג בעצויגען צו דעם ענין און צוגעזאָגט זיך צו פעראינטערעסירען מיט איהם און ספּעציעל זיך צו פערשטענדיגען מיט דעם לאָדזער וואָיעוואָדע.

ביודזשעט-קאמף אין שטאט-ראט.

דער רושם פון דער אפסטרוקציע פון דער אפאזיציע.—די רעכטע מעהרהייט האלט זיך נאך אין דעפענסיווע. — די ענדעקישע צייטונגען רופען אין ווענען העצעריש צו אנגעץ-אנגריף.—צי ווייסט טאקע נישט דער פרעזעס פיכנע ווע-גען וואס די אפאזיציע קעמפט? — וויצע-פרעזידענט וואיעוואדזקי נעמט זיך אז די עולה פון די יודישע ארבייטער. — פ. פ. ס.'ישע קלאסען-פאראיינען דערלאזען נישט קיין יוד. ארבייטער ביי די שטאטישע ארבייטען און אונטערנעמונגען.

רעכט אויף ארבייט פאר יודישע ארבייטער!

צו דער אויפמערקזאמקייט פון פרעזעס פון שטאט-ראט!

וואס זענען די סבות פון דער אבסטרוקציע?

(–) אונזער שטאט-פארלאמענט, דער לאדזער שטאט-ראט בעטראכט איצט דעם בודזשעט אויפ'ן יאהר 1927. די דיסקוסיע, וואס קומט פאר ביי די ביו-דזשעט דעבאטען איז א חשבון הנפש פון דער ארבייט, וואס די שטאט-פער-וואלטונג האט געטון ביז איצט און א בעשטימונג פון די מעשים, וואס דאר-פען געטון-ווערען אויפ'ן קומענדיגען יאהר.

ס'איז שוין אנ'אלגעמיין בעקאנטע זאך, אז די שטאטישע ווירטשאפט ליגט איצט אינגאנצען אין די הענד פון דער איצטיגער שטאט-ראט מעהרהייט: נ.פ.ר., נ.ד. און ענדעקעס און די ארבייט געהט אויף דער ליניע פון זייער אידעאלאגיע און יושר. מיר פערשטעהען אויך, וואס-סערע בעציהונג אזא שטאט-ראט-מעהר-הייט האט געקאנט האבען צו יודען און צו יודישע בעדערפענישען.

און דעריבער האבען טאקי אלע יו-דישע ראטמענער, אהן אונטערשיד פון ריכטונג, בעת דער גענעראל-דעבאטע אנגעוויזען אויף דער אנטיסעמיטישער פאליטיק פון מאגיסטראט און אויף די עוולות, וועלכע די יודישע בעפעלקע-רונג האט צו פערנעהמען מצד דער איצטיגער מעהרהייט. די אלע טענות פון די יודישע ראטמענער האבען אבער בעטראפען ווי ארבעס אן וואנט. מ'האט זיך אפילו נישט צוגעהערט צו די רע-דעס פון די יודישע ראטמענער און געוואלט וואס שנעלער זיך „אדורכ-שמועסען" און אננעהמען דעם ביודזשעט, וועלכער איז צוזאמענגעשטעלט געווא-רען לויט'ן געשמאק און נוצען פון דער רעגירענדע מעהרהייט.

איז אבער געשעהן א מכשול. די יו-דישע ראטמענער פון „פועלי-ציון" און „בונד" האבען בעשלאסען צו רעאגירען אויף דער אנטיסעמיטישער פאליטיק פון מאגיסטראט און פאדערען, אז פון די געלדער, וואס ווערען גענומען פון דער גאנצער בעפעלקערונג אין לאדז (180 טויזענד יודען) זאל אויך געניסען די יודישע אינסטיטוציעס און בעזונ-דערס דאס שווער-קעמפענדע יודישע שול וועזען. צו דעם צוועק האבען די דערמאהנטע ראטמענער אנגעהויבען בעת די איינצעל-דעבאטען פון ביו-דזשעט א לעגאל - פארלאמענטארישע אבסטרוקציע, וועלכע צווינגט די אנ'-אלפאבעטישע נ.פ.ר.ראוועצעס צו זיצען לאנגע שעה'ן אויף די זיצונגען פון שטאט-ראט און אויסצוהערען, אויב זיי ווילען אפילו נישט, די פאדערונגען פון די יודען און פון די יודישע ארבייטער.

דעם ערשטען טאג פון דער אב סטרוקציע דעם פערגאנגענעם מיטוואך האט זיך די מעהרהייט אויסגעלאכט פון דער דאזיגער אבסטרוקציע און האט גע-מיינט, אז ראטמאן האלענדערסקי, ליכ-טענשטיין, מאזנאנסקי א. א. האבען זיך גענומען א שפילצייג פון די ביודזשעט-דעבאטען און דאס שפילכעל וועט זיי שנעל פערמיאוסט ווערען, די מעהרהייט האט אבער געהאט א ביטערע ענטוי-שונג באלד אויף צומארגענס, ווען די אבסטרוקציע איז נאך מעהר פערשארפט געווארען און געפיהרט געווארען מיט נאך מעה"-פערביטערונג, ס'האבען נישט בעהאלפען די אלע שטיקלעך און קונ-צען פון די פארזיצערס וואלטשינסקי און ד"ר פיכנא און צוליב'ן פעהלען פון א קווארום האט די דאנערשטאגדיגע זיצונג געמוזט איבערגעריסען ווערען.

דאס האט שוין ארויסגעבראכט די די מעהרהייט פון די כלים און ס'האט זיך אנגעהויבען א קאמפאניע אין דער היגער אנטיסעמיטישער פרעסע, קודם כל האט זיך בעוויזען, וזהט אויס, אנ'אינספירירטע ארטיקעל אין „קוריער לודזקי" און אין „ראזוואי" וועגען דער דאזיגער אבסטרוקציע. אין דעם דאזי-גען ארטיקעל ווערט געזאגט, אז די יודישע ארבייטער ראטמענער, האבען קיינמאל גארנישט געטון פאר דער שטאדט און איצט ווילען זיי „קאמפרא-מיטירען" דעם שטאדט ראט, וועלכער האט א פוילישער מעהרהייט, צומאכען די שפיטאלען, שולען א. א. וו. און דאן געהט ווייטער און שוין מיט דראהונג, זאל די געזעלשאפט זיך צוקוקען צו די דאזיגע הערען אין צו זייער ארבייט. די געזעלשאפט מוז אויף דעם געפינען א מיטעל. די מעהרהייט מוז אויף דער דאזיגער חוצפה רעאגירען, די דאזיגע הערען, זאל זיך שוין איין מאל פאר אלע מאל נישט פערגליסטען קיין אב-סטרוקציעס".

דערביי דערצעהלט, פערשטעהט זיך, גארנישט דער מחבר פון דער דער-מאהנטען ארטיקעל די סיבה פון דער אבסטרוקציע, אז ראט, וואס די יודישע ראטמענער פאדערן איז גערעכט. און אזוי האט דאס נישט געקאנט בלייבען, האט זיך נעכטען בעוויזען אין „קוריער לודזקי" א געשפרעך מיט'ן פרעזעס פון שטאט ראט ד"ר פיכנא וועגען דער אב-סטרוקציע, געגען דער אבסטרוקציע קען דער פרעזעס פון שטאט-ראט נישט ארויסטרעטען, ווייל דאס איז דאך א גאנץ לעגאלער אין אנגענומענער פאר-לאמענטארישער קאמף דאנעגען מאכט זיך אבער דער פרעזעס נישט-וויסענדיג וועגען דער סיבה פון דער אבסטרוקציע און ער זאגט:

„לויט מיין מיינונג האבען די אב-סטרוקציאנערען אין אויסזיכט פאלי-טישע צילען. דערפאר ווייל ס'דער-נעהנטערען זיך נייע וואהלען, קען איך מיינען, אז זיי ווילען נישט דערלאזען אנצונעהמען דעם בודזשעט אין דער געהעריגער צייט, כדי ווענדען אויף זיך די אויפמערקזאמקייט און זיך ארויס-רוקען אין דער עפענטליכקייט. איך, אלס שטאט-ראט-פרעזעס, קען נישט אונ-טערזאגען קיינעם די מיטלען צו בע-קעמפען די אבסטרוקציע. איך קאנ-סטאטיר נאר, אז די טעטיגקייט פון די ראטמענער האלענדערסקי און מיל-מאן ברענגען שאדען דעם שטאט-ראט און דער דעמאקראטיע. די מעהרהייט פראקציעס דארפען געפונען אנ'ערפאלג-רייך מיטעל צו דער אבסטרוקציע".

און אין דער רעדאקציע פון „קור-יער לודזקי" גיט צו פון זיך אליין, אז די סבות פון דער אבסטרוקציע דארף מען זוכען אין די פערזענליכע, אדער פארטייאישע אינטערעסען פון איינצעל-נע מענשען, דערביי געהט נאך צו א קליין מסירה'לע, אז „ווער ווייס צי די ראטמענער, וואס פיהרען די אבסטרוק-ציע פיהרען נישט קיין אנטי-מלוכה'שע ארבייט".

ס'פערשטעהט זיך, אז דאס אלץ, וואס איז געשריבען, איז לויטער דעמאגאגיע. צי ווייסט דען טאקי נישט דער פרעזעס פון שטאדט-ראט וועגען וואס עס האנ-דעלט זיך? צי האט ער זיך נישט צו-געהערט צו די בודזשעט-רעדעס פון די ראטמענער: מינצבערג, שוויג, האלענ-דערסקי ליכטענשטיין און פראשקער, וועלכע האבען אלע פון דער טריבינע ערקלערט, אז דער מאגיסטראט פיהרט אנ'אנטיסעמיטישע פאליטיק און געגען דער יודישער בעפעלקערונג ווערט בע-גאנגען גרויסע עוולות? האבען דען נישט די אלע ראטמענער געפאדערט ביים מאגיסטראט דעם גערעכטען טייל סובסידיעס, פראפארציאנעל צו דער צאהל יודישער בעפעלקערונג? האט דען דער פרעזעס פון שטאדט-ראט, פיהרענדיג די זיצונגען, נישט געזעהען, ווי די יודי-שע פארשטעהער זענען שטענדיג אויס געלאכט און אויסגעשפאט געווארען דורך די ראטמענער: זובערט, פוטא, דוואר-זשניעצקי, קרעדא און זייער'ס גלייכען? זענען דען די יודישע פאדערונגען אין פערלויף פון דער גאנצער קאדענץ-צייט פון דעם היינטיגען שטאדט-ראט, נישט אפגע'פטר'ט-געווארען מיט א מאך מיט דער האנד?

דער פרעזעס פון לאדזער שטאדט-ראט איז אנ'אלטער פאליטישער טוער, ער ווייס עס גאנץ גוט. ער מאכט זיך נישט וויסען, ווייל ס'איז איהם נישט בעקוועם, ווייל ער געהער צו דער זעלבער מעהרהייט, וואס פיהרט די דערמאנטע פאליטיק, בנוגע דער יודישער בעפעלקערונג; און אויב ווייס ער עס יא, דארף דער פרעזעס אויך וויסען די סיבות פון דער אבסטרוקציע.

פון דער לעצטער שטאט-ראט זיצונג.

דעקלעראציע פון ציוניסטישע פראקציע.

די ציוניסטישע פראקציע האט א ביסעל פערשפעטיגט מיט איהר ביו-דזשעט-רעדע, אבער בעסער שפעטער ווי קיינמאל נישט. ראטמ. פראשקער האט זיך אין זיין רעדע ברייט אפגע-שטעלט אויף דער אלגעמיינער ווירט שאפט פון דער לאדזער שטאדט-פער-וואלטונג. ב זונדערס אין דער שטייער-היגנויכט אין אין די שטאדטישע אונטער-נעהמונגען איבערגעהענדיג צו יודישע פראגען זאגט ראטמ. פראשקער.

כאראקטעריסטיש איז די בעציהונג פון אונזער הערשענדער מעהרהייט אין פאַ-לען, ווען עס האנדעלט זיך אין אסיג-נירען פאנדען אויף יודישע צוועקן. די דאזיגע מעה-הייט, וואס איז גע-וואוינט צו זוך'ן מיט געלד אויף „פוואיסקע" צוועקען, ווערט דעמאלס מיטאמאל זעהר שפארזאם, אפילו זעהר קארג און ערקלערט אונז, אז די שטא-טישע קאסע איז ליידיג וכ-ומה.

אט דערפאר מוזען מיר אייך, ג. הערן דערמאהנען, אז די יודישע בע-פעלקערונג, וואס בילדעט א דריטעל טייל פון דער אלגעמיינער בעפעלקע-רונג אין שטאט און שלעפט אויף איהרע פלייצעס דעם גרעסטען חלק פון די שטאטישע און מלוכה'שע שטייערן, האט דאס אומבעשטרייטבארע רעכט צו פערלאנגען, מען זאל איהר אנערקענען שטאטיש געלד אין אזא הויך און אין אזא פערהעלטניש, וואס געהערט איהר לויט דער צאהל און אנטייל אין די אויסגאבען פאר דער שטאט. און דער פאר טאקע וועלען מיר קיינמאל נישט מסכים זיין, מען זאל אונז בעהאנדלען שטיפמוטעריש.

די דאזיגע רעדע איז פערשריגען געווארען דורך זובערט'ן, וועלכע האט זיך שטארק גענודעט, און געברומט אויף די „פערשאלטענע זשידעס".

רעכט אויף ארבייט.

בעת דער דיסקוסיע וועגען ביודזשעט פון דער לאדזער גאזאווניע, האט א בונדישער ראטמאן ארייננעטראגען א פארשלאג, אז צוליב דעם וואס די גא-זאווניע-דירעקציע פיהרט א באיקאט געגען יודישע ארבייטער און אנגע-שטעלטע, זאל דער שטאדט-ראט בע-שליסען, אז דער מאגיסטראט זאל אין דער גאזאווניע אננעהמען די ענטשפרע-כענדע צאהל יודישע ארבייטער און אנגעשטעלטע.

פערשטעהט זיך, אז דער דאזיגער פארשלאג איז תיכף אפגעווארפען גע-ווארען, דער וויצע-פרעזידענט וואיעוואדזקי האט ביי דער דאזיגער גע-לעגנהייט געוואלט שיסען צוויי האזען מיט איין מאל און איז ארויס מיט אזא רעדע:

— „ווער טראכט דאס אויס, אז מיר באיקאטירען יודישע ארבייטער אין גאזאווניע? ס'הויבט זיך גארנישט אן, מיר האבען אנ'אפמאך מיט די פרא-פעסיאנעלע פעראיינען, אז מיר קענען נאר אננעהמען ארבייטער דורך דער פערמיטלונג פון פעראיין. איך קען פארשטעלען אלע אויסצוגען פון ארביי-טער, וואס האבען אונז צוגעשטעלט די קלאסען-פעראיינען און איהר וועט קיין איין יודישען ארבייטער נישט געפינען, אדרבא, זאגט וויצע-פרעזידענט וואיעוואדזקי, זאלען די קלאסען פעראיינען אונז צושיקען יודישע ארבייטער און מיר וועלען זיי צונעהמען צו דער ארבייט"

וויפיל דעמאגאגיע עס זאל נישט שטעקען אין דער רעדע פון וויצע-פרעזידענט, וויפיל מיר זאלען נישט קלאהר קריכען וויסען, אז פרעזידענט וואיעוואדזקי האט אין זיין רעדע געוואלט פון איין זייט קאמפראמיטירען די פ.פ.ס'ישע קלא-סען-פעראיינען, פון דער אנדערער זייט געוואלט זיין כשר פאר'ן נישט אננעה-מען יודישע ארבייטער – לוינט זיך אבער אויף דעם צו פערטראכטען.

ס'איז דאך אמת, אז אין די פ.פ.ס'-שע קלאסען-פעראיינען איז נאך נישט אלץ כשורה מיט „רעכט אויף ארבייט פאר יודישע ארבייטער." איז דאך אין דעם פאל דער אנטיסעמיטיזם אין פ.פ.ס. נישט קלענער ווי ביי די פערהאסטע נ.פ.ר.

האט טאקע ראטמ. ראפאלסקי ביי דער דערמאהנטער רעדע פון וויצע-פרעזידענט אראפגעלאזט די אויגען און דערויף נישט רעאגירט. חנם מיר ווייסען דאך, אז ראפאלסקי דארף נאך קיין ווארט אין דער קעשענע נישט ...

י. דאנהין.

עראפלאן = קאטאסטראפע הינטער לאדז.

(–) אויפ'ן פלאץ פון ד. א. ק. הי-טער לאדז האט זיך פלוצלונג אראפ-געלאזט א פאסאזשיר-עראפלאן, וועל-כער איז געפלויגען פון ווארשא קיין קראקא דורך לאדז. דער עראפלאן האט זיך געמוזט אראפלאזען צוליב'ן נעבעל-פונ'ם פאל איז א פליגעל צובראכען געווארען. די 3 פאסאזשירקעס, דער פילאט און דער מעכאניק, זענען אלע ארויס אונבעשעדיגט.

פון געריכטס-זאל.

א פאליציאנט פעלשט מעטריקעס.

(–) דאס לאדזער קרייז געריכט האט עהערנעכטען בעטראכט דעם פראצעס גע-גען דעם ווזעגעט פאליציאנט סטעפאן גאוואק, וועלכער איז געווען בעשולדיגט, ער האט געפעלשט מעטריקעס פון זיינע אונגעזעצליכע קינדער, וועלכע ער האט געהאט מיט דער אונגעזעצליכער פרוי פעליקסא אנטשאק.

גאוואק האט געפעלשט די מעטריקעס כדי צו קענען פארשטעלען פאר זיין העכערער מאכט, וועלכע זאל איהם בעשטימען א העכערע פענסיע.

וועגען דער פעלשונג האט זיך דער-וואוסט די פאליציי און געגען גאוואק'ן איז פערפיהרט געווארען א פראצעס.

דאס געריכט האט גאוואק'ן פער-משפט אויף 6 חדשים טורמע.

א סאלטיס, וועלכער ל'בט מלוכה-געלד...

(–) דאס לאדזער קרייז-געריכט האט בעטראכט דעם פראצעס געגען דעם סאלטיס פון דארף סטארע רעדזיני (ביי לאדז) סטאניסלאוו זאסקיעוויטש, וועל-כער איז געווען אנגעקלאגט, אז ער האט מיסגעברויכט מיט מלוכה-געלד און צוגענומען פאר זיך 1.000 זלאטעס.

דאס געריכט האט דעם בעשולדיגטען פער'משפט אויף 8 חדשים טורמע.

פאר פערשפרייטען קאמוניס-טישע ליטעראטור.

(או) דאס לאדזער קרייז-געריכט האט נעכטען בעטראכט דעם פראצעס געגען דעם 18-יעהריגען יאקוב טענענבוים, וועלכער איז געווען בעשולדיגט, אז ער האט אין לאסק פערשפרייט קאמו-ניסטישע ליטעראטור און אויפגעהאנגען קאמוניסטישע פאהנער אויף די ארטי-גע טעלעגראף-סלופעס.

טענענבוים איז פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר טורמע. דעם פער'משפט'ן ווערט איינגערעכענט 6 חדשים פאר-ארעסט.

דעזערציע.

(§) נעכטען האט דאס מיליטער-גע-ריכט אין לאדז בעטראכט דעם פראצעס פון 26-יעהריגען איגנאצי דאבראס א זעלנער פון 27 פיעכאטע פולק אין טשענסטאכאוו, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין דעזערציע קיין דייטשלאנד מיט צוועק אויסצומיידען די מיליטער-דינסט.

דאס געריכט האט איהם פער'משפט צו דערנידעריגען צו דער 2 קאטעגאריע זעלנער און אויף 6 חדשים תפיסה.

די אטוואצקער יודישע קהלה

פאר'ן העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל.

ווארשא, 13. נישט איין מאל האבען מיר שוין געשריבען וועגען די קייגעריען און ערומרייסעונישען, וואס קומען פאר זייט א לענגערע צייט אין אטוואצקער יודישער קהלה. אונזערע לעזער געדענקען גאך זיכער די געשיכטע מיט דעם ארויס'גנב'ענען די ביכער פון דער קהלה. נאכדעם די רעוויזיעס, ארעסטען, מסירות א. אז. וו. א. וו

דאס אלעס האט ענדליך געבראכט דערצו, אז דעם ענין האט בעטראכט דעם פערגאנגענעם פרייטאג דער העכסטער אדמיניסטראטיווער טריבונאל, אונטער'ן פארזיץ פון פרעזעס קאקאווסקי.

אלס פערטיידיגער פון דער קהלה-פערוואלטונג איז אויסגעטרעטען אדוו. מאביאנסקי. אין נאמען פון געגנערישען צד, ווי שמואל סאלניצקי און אנדערע, איז ארויסגעטרעטען דער געוו. אינערן-מיניסטער אדוו. קושינסקי.

דאן רעפערירט ריכטער וויגאנאווסקי (געוועז. יוסטיץ מיניסטער) דעם גאנצען ענין, וועלכער שטעלט זיך פאר אזוי: אין 1925 יאהר זענען אין אטוואצק פארגעקומען וואהלען צו דער יודישער קהלה, עס איז אויסגעקליבען געווארען א ראט מיט א פערוואלטונג, קיינער האט געגען די וואהלען נישט פראטעסטירט און זיי זענען דורך דער מאכט בעשטעטיגט געווארען, נאר שלמה מאקאסאווסקי און בערל בורשטין, וועלכע זענען געווען צווישען די אויסגעקליבענע, האט די מאכט נישט בעשטעטיגט, ווייל זיי זענען נישט געווען פערשריבען אלס פוילישע בירגער.

מיט א צייט שפעטער האבען אנגעהויבען אנקומען צו דער מאכט פיל אנקלאגעס אויף דער קהלה-פערוואלטונג און איבערהויפט אויף דעם פרעזעס פנחס קאצענעלסאן, אז ער האט פאר די געלדער פון דער קהלה זיך בעקויפט א ווילע, אז ביים אויפבויען א ווארט-צימער אויפ'ן יודישען בית-עולם האט ער אנגעגעבען א חשבון דאס עס האט אפגעקאסט 25 טויזענד זלאטעס, וואס עס איז אוממעגליך און דערביי היבש פערדינט, אז זיינע זיהן ארבייטען אין דער קהלה אלס בעאמטע, אז ביי דער אמעריקאנער קיך אין אטוואצק האט ה' קאצענעלענבויגען פיל פערדינט, אויך ביי'ם שעכט-הויז און אז ער פרעסט אויס גרעסערע סומען ביי לוחות א. אז. וו.

אויך איז געשעהן א מאל, וואס מיט אמאל האט מען ארויסגע'גנב'עט די ביכער פון דער קהלה, עס איז דאן געווארען ארעסטירט דער קהלה-וואזשנע. שפעטער האט מען די ביכער אונטערגעווארפען

איינע פון די אנקלאגעס געגען דער קהלה-פערוואלטונג איז אונטערגעשריבען אוש דורך 85 פערזאן.

די סטאראסטווע, וועלכע האט דורכגעפיהרט א אויספארשונג אין צוזאמענהאנג מיט די געשטעלטע פארווארפען בנוגע דער פערזאן פון פרעזעס פון דער קהלה-פערוואלטונג, האט פעסטגעשטעלט, אז קיין שום מיסברויכען מצד ה' קאצענעלבויגען און דעם קאסירער מינצבערג זענען נישט פארגעקומען, אז די גנבה פון די ביכער איז געשעהן דורך די געגנער פון דער איצטיגער קהלה-פערוואלטונג, און האט דעריבער אלע אנקלאגעס אפגעווארפען.

דאס זעלבע האט אויך געטון די ווארשאווער וואיעוואדזטווא.

דערווייל האט דאס מיניסטעריום פאר בילדונג און רעליגיעזע ענינים דעם 16-טען מאי פ. י. ערקלערט פאר אונגילטיג די דורכגעפירטע וואהלען צו דער קהלה אין אטוואצק און האט פעראָרדענט דורכצופיהרען נייע וואהלען. אזוי ווי די גמינע-פערוואלטונג האט אויף דער דעציזיע פון מיניסטעריום דערלאנגט אנ'אנקלאגע צום העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל, האט דאס מיניסטעריום פעראָרדענט די אונטערליגענדע איהם ארגאנען די פרישע וואהלען אויפצוהאלטען ביז דער ענטשיידונג פון העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל.

נאכ'ן רעפעראט האט דאס ווארט בעקומען דער פערטיידיגער פון דער קהלה פערוואלטונג אדוואקאט מאריאנסקי, וועלכער האט אין א לענגערע רעדע אנגעוויזען, אז די איצטיגע קהלה-פערוואלטונג איז פאלקאם אין ארדנונג, ארבייט געוויסענהאפט, די פארווארפען זענען דורך דער מאכט נישט בעשטעטיגט געווארען, דאס איז בלויז א אינטריגע פון אייניגע פערזאן, וועלכע ווילען ציהען פון דער קהלה מאטעריעלע נוצען, און דעריבער האט דאס קולטוס-מיניסטעריום נישט געהאט דאס רעכט אריינצומישען זיך אין דער זאך, בפרט נאך ווען יענער האט די וואהלען גופא נישט אנגעקלאגט. דער פערטיידיגער האט אלזא אונטערגעשטיצט זיין אנקלאגע און האט פערלאנגט, אז דער העכסטער טריבונאל זאל מבטל מאכען דעם בעשלוס פון קולטוס-מיניסטעריום וועגען נייע וואהלען.

געגען די אויספיהרונגען איז ווידער ארויסגעטרעטען אדוואקאט קולטשינסקי, וועלכער האט זיך ארויסגעזאגט, אז די אויפזיכטס-מאכט האט שטענדיג דאס רעכט אריינצומישען זיך אין אלע ענינים לויט איהר אייגענעם איינזעהן, און דעריבער האט דאס קולטוס-מיניסטעריום אין דעם פאל גאנץ געזעצליך געהאנדעלט. צוקוקענדיג זיך צו דעם אלעם וואס עס איז פארגעקומען אין דער אטוואצקער יודישער קהלה. און האט פערלאנגט, די אנקלאגע אבצוווארפען אלס אונבעגרינדעטע.

דער העכסטער אדמיניסטראטיווער טריבונאל האט אבגעהאלטען א בעראטונג, וואס האט געדויערט איבער א שעה, און נאכהער האט פרעזעס קאקאווסקי געמעלדעט, אז די דעציזיע וועט פערעפענטליכט ווערען דעם 29-סטען אפריל דיזעס יאהר.

ד"ר מעד. **H. LUBICZ**
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-52
ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און פון נער-שעכטע קראנקהייטען.
הײלונג מיט קווארץ-לאמפען (האר-אויספאל)
נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענט

Dr. med. **I. WAJNBERG**
Cegielniana 47 tel. 26-02
אינערליכע קראנקהייטען. ספעצ. לונגען און האַרץ קראנקהייטען. בעשטראהלונגען מיט קוואַרץ-לאמפע באַרג-זון.
נעמט אן פון 3—5 נאכמיטאג.

יורידישע עצות.

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" אנטווארטען אויף יורידישע אנפראגען, וואס ווערען צוגעשיקט נאר שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן.
יורידישע אפטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט"

בײם דערלאנגען אנ'אנפראגע אויף א יורידישע עצה דארף צוגעלעגט ווערען דער קופאן פון דער ראמע פון טאג, ווען די אנפראגע ווערט אריינגעגעבען. אויף אנפראגען אהן קופאן וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

גילטיג דעם 4. פעברואר 1927.

3085. א שוסטער פון א פארטער וואו גונג,

3086. א לעזער פון מלינארסקא 7.

3087. א לעזער פון סטאצערוואַ.

וועגען אייערע ענינים מוזט איהר זיך פערזענליך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט אין רעדאקציע טעגליך פון 3 ביז 4 נאכמיטאג, מיטברענגענדיג די צייטונג.

3088. שקלאנקעוויטש.

אזוי לאנג ווי איהר זענט נאך נישט פערערכענט געווארען אין רעזערוו, מעגט איהר האבען אפילו שוין א פעסטגעשטעלטע בעציהונג צום מיליטער-דינסט (קאט. A) מוזט איהר האבען אנ-ערלויבניש פון קאמענדאנט פון דער פ.ק.או. צו מאכען חתונה-אקטען. די בקשה דארפט איהר דערלאנגען דורך דער פערמיטלונג פון רעגירונגס-קאמיסאריאט. אויב די פ.ק.או. זאגט אייך אפ קענט איהר אפעלירען אין די ד.א.ק. פאר חתונה האבען אהן דער ערלויבניש פון דער מיליטער מאכט דראהט א שטראף פון 150 זל. אדער 14 טעג ארעסט.

3089. א לעזער פון פאסאזש-שולק.

וועגען אייער ענין מוזט איהר זיך פערזענליך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט, מיטברענגענדיג די דעציזיע פון אורזש. ראזיצמטשי.

3090. ש. פון וואלבארסקא.

די, וואס זענען פער'משפט געווארען אויף ווייניגער ווי 9 חדשים האבען נישט קיין רעכט צו גענישען פון דער אמנעסטיע.

3091. ח. ק—ן פון וואלבארסקא.

3092. ז—ג.

3093. א לעזער פון מלינארסקא גאס.

די נאר וואס פערעפענטליכטע אמנעסטיע איז חל נישט בלויז בנוגע די פער'משפט'ע, וועלכע זענען שוין אפגעזעסען צוויי דריטעל פון זייער שטראף, נאר בעפרייט אויפ'ן סמך פון דער דערמאנטער פעראָרדנונג קאנען אויך ווערען די, וואס וועלען אפזיצען צוויי דריטעל פון זייער שטראף.

3094. ש. מ.

אויב איהר הויבט אן איצט צו האנדלען מיט'ן זעלבען ארטיקעל, מיט וועלכען דער הויזווירט האט שוין פון פריהער אין זעלבען הויז געהאנדעלט, קאן דער ווירט אויף דעם סמך בעקומען אויף אייך אנ'עקסמיסיע, סיידען איהר האט דעם לאקאל באלד אויף אזא צוועק געדינגען.

3095. א האלץ-הענדלער.

3096. M. B.

3097. אונזער פערעהרער.

3098. כ"ץ.

3099. גאלדשטיין פון פאמארסקא 122

4000. א לעזער פון לאגיעוויצקא 4.

וועגען אייערע ענינים מוזט איהר זיך פערזענליך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט אין רעדאקציע טעגליך פון 3 ביז 4 נאכמיטאג, מיטברענגענדיג די צייטונג.

4001. א לעזער פון אגראדאווע גאס.

וועגען פעסטשטעלען דאס גרונד דירה-געלד בעזונדער פאר'ן געוועלב און בעזונדער פאר'ן שטוב, מוזט איהר זיך ווענדען אין אורזש. ראזיעמטשי צוועקמעסיגקייט אין געריכט. אליין האט איהר נישט קיין רעכט אפצושאצען. כל זמן אזא דעציזיע איז נישט פאראן, מוזט איהר צאהלען דירה-געלד פאר'ן גאנצען לאקאל צוזאמען.

Gutalin
שוה-פאסטע בעסטע קוואליטעט ווי פאר דער מלחמה,
Warszawa, Leszno 73 tel. 174-34

די, וועלכע אזעוו האט פעראטען.

לויט די זכרונות פון באריס סאווינקאוו.

(9

פון דעם פריהערדיגען ווייסען שוין די לעזער, אז דער טאג פון דעם 8-טען יולי איז געווען בעשטימט צו מאכען דעם אנפאל אויף פלעווע און איהם צוגרייסען אויף שטיקער מיט א באמבע.

אלעס איז שוין געווען גרייט, אבער דאך איז דער אנפאל נישט געמאכט געווארען, ווייל איינער פון די פיר באמבען-ווארפער האט גראד פערשפעטיגט אויף א פאר סעקונדען, און פלעווע האט געהאט די מעגליכקייט זיך אויסצודרעהען; אין זיין קארעטע איז ער פערבייגעפאהרען נעבען סאווינקאוו'ן, אבער סאווינקאוו האט דאן נישט געהאט קיין באמבע ביי זיך און ער האט גארנישט געקענט טון.

איבער דעם האט מען בעשלאסען צו מאכען דעם אנפאל מיט א וואך שפעטער, דעם 15-טען יולי.

דעם 15-טען יולי, — דערצעהלט סאווינקאוו — צווישען אכט און ניין א זייגער אין דער פריה, האב איך אויפ'ן ניקאלאיעווער וואקזאל בעגעגענט סאזאנאוו'ן און אויפ'ן ווארשאווסקי וואקזאל — קאליאיעוו'ן. ביידע זענען זיי געווען אנגעטון פונקט ווי מיט א וואך צוריק; סאזאנאוו האט געטראגען א אוניפארם פון אן אייזענבאהן-בעאמטען און קאליאיעוו — די אוניפארם פון א לאקעי

אויף דעם זעלבען וואקזאל האב איך שפעטער אויך בעגעגענט די אנדערע צוויי באמבען-ווארפער — דאוויד באַרישאנסקי און לייב סיקארסקי. זיי זענען אנגעקומען מיט אנ'אנדער באהן פון דווינסק

אין דער צייט ווען איך בין געווען אויפ'ן וואקזאל, האט דולעבאוו, דער פערשטעלטער איזוואשטשיק, איינגעשפאנט דאס פערדעל און איז צוגעפאהרען צו דעם סטווערנעם האטעל, וואו שווייצער איז איינגעשטאנען. שווייצער האט זיך אריינגעזעצט ביי דולעבאוו'ן אין דער דראשקע, און נאך איידער דער זייגער האט געשלאגען צעהן, האט ער שוין געהאט צוטיילט אלע 4 באמבעס אויף די בעשטימטע פלעצער — אויף די אפיצערסקע און מארגאווע גאסען, נישט ווייט פונ'ם מארינסקא טעאטער.

די גרעסטע באמבע, די וואס האט געוואויגען איבער צוועלף פונט, האט מען געגעבען סאזאנאוו'ן. די באמבע איז געווען א גאנץ היבשע און איינגעוויקעלט איז זי געווען אין א צייטונג, ארומגעבונדען מיט א שטריקעל.

קאליאיעוו'ס באמבע איז געווען א קלענערע, איינגעוויקעלט אין א טאשיילכעל. אי קאליאיעוו, אי סאזאנאוו האבען זייערע באמבעס נישט בעהאלטען, נאר פראנק און פריי זיי געטראגען אין די הענד. באַרישאנסקי און סיקארסקי האבען זייערע באמבעס געהאלטען הינטער די אויבערשטע מאנטלען, וואס זיי האבען געטראגען.

דאס מאל האט מען די באמבעס פונאנדערגעטיילט זעהר גוט און פינקטליך. שווייצער איז באלד נאכדעם אוועק א היים און דולעבאוו, דער פערשטעלטער איזוואשטשיק, האט זיך מיט זיין בריטשקע אפגעשטעלט ב"ם טעכנאלאגישען אינסטיטוט, אויפ'ן זאגאראדני פראספעקט. דארטען האט ער געדארפט ווארטען אויף מיר און אויסנעמען, צי דער אנפאל האט זיך איינגעגעבען, צי ניין. מאציעווסקי, אויך א פערשטעלטער איזוואשטשיק, איז מיט זיין בריטשקעלע געשטאנען אויף דעם אבוואדני קאנאל, און די איבעריגע — סאזאנאוו, קאליאיעוו, באַרישאנסקי, סיקארסקי און איך זענען זיך צונויפגעקומען ביים פאקראווער קלויסטער, אויף דער סאדאווער גאס. פון דארטען האבען זיך אלע פיר באמבען-ווארפער געדארפט לאזען געהן איינער נאכ'ן אנדערען, לויט א געוויסען מארשרוט ביז זיי וועלען צוקומען צום איזמאילאווסקי פראספעקט, וואו זיי וועלען זיך טרעפען מיט פאן-פלעווע'ן.

דער ערשטער איז אוועק דאוויד באַרישאנסקי, דער צווייטער נאך איהם — סאזאנאוו, דער דריטער — קאליאיעוו און דער פערטער — סיקארסקי.

אלעס איז געווען פינקטליך אויסגערעכענט און לויט דעם חשבון, וואס מיר האבען געמאכט, איז אויסגעקומען, אז אויב די באמבען-ווארפער וועלען געהן אזוי ווי מענשען געהן געוועהנליך, נישט צו שנעל און נישט צו פאמעלעך, וועלען זיי בעגעגענען פלעווע'ס קארעטע אויפ'ן איזמאילאווסקי פראספעקט.

געגאנגען זענען זיי אזוי ווי מען האט זיי געהייסען, פערציג שפאן ווייט איינער פונ'ם אנדערען. דאוויד באַרישאנסקי האט געדארפט דורכלאזען פלעווע'ס קארעטע, נישט ווארפען קיין באמבע, נאר פערשטעלען דעם וועג. סאזאנאוו, דער צווייטער באמבען-ווארפער, האט געדארפט א שליידער טון די ערשטע באמבע.

עס איז געווען א שעהנער טאג. די זון האט געשיינט.

ווען איך בין צוגעגאנגען צום פאקראווסקע קלויסטער, האב איך דערזעהן אזא סצענע: סאזאנאוו איז געזעסען ביים קלויסטער אויף א באנק און געלערנט סיקארסקי'ן ווי אזוי ער זאל אריינווארפען די באמבע אין טייך אריין נאכדעם ווי פלעווע וועט שוין זיין דער'הרג'עט. ער איז געווען רוהיג, סאזאנאוו קיין ברעקעל גערוועזיטעט האט מען אויף זיין פנים נישט בעמערקט; עס האט זיך גענדוכט, אז איצט, אין אזא ערנסטען מאמענט, האט ער גארנישט אין זינען זיך אליין, נאר אן אנדערע. סיקארסקי האט זיך איינגעהערט צו יעדען ווארט וואס ער האט ארויסגערעדט. ווייטער א ביסעל, אויך אויף א באנק נעבען קלויסטער, איז געזעסען דאוויד באַרישאנסקי, א רוהיגער, א געלאסענער, און נאך ווייטער, ביים סוף ער פונ'ם קלויסטער, איז געשטאנען קאליאיעוו, אהן א היטעל און זיך געצ'לם'ט פאר א „איקאנע" (הייליג בילד).

איך בין צוגעגאנגען צו איהם:

— יאנעק

ער האט זיך אומגעקוקט און זיך ווייטער געצ'לם'ט, מאכענדיג דעם אנשטעל פון א פרומען.

— שוין צייט? — האט ער מיך געפרעגט.

איך האב א קוק געטון אויפ'ן זייגער. עס איז שוין געווען צוואנציג מינוט נאך ניין.

— יא, שוין צייט. געה. — האב איך איהם געזאגט.

דאן האט זיך דאוויד באַרישאנסקי דער ערשטער אויפגעהויבען און זיך געלאזט געהן אין דער ריכטונג פון פעטערהאָפער פראספעקט. ער איז געגאנגען פאמעלעך, נישט געאיילט. נאך איהם האט זיך אויפגעהויבען סאזאנאוו, און נאך סאזאנאוו'ן — סיקארסקי.

סאזאנאוו האט געשמייכעלט, זיך געזעגענט מיט סיקארסקי'ן ביי דער הענד, אויפגעהויבען דעם קאפ הויך און זיך געלאזט געהן נאך באַרישאנסקי'ן. קאליאיעוו אבער איז נאך אלץ געשטאנען און זיך נישט געריהרט פון ארט.

(פארטזעצונג קומט).

פראָגראַם פון דער יוד. קאַטעדרע

ביי דער אוקראַינישער וויסענשאַפטס־אַקאַדעמיע.

מ אָ ס ק ו ע. (י.ט.אַ.) די קאַטעדרע פאַר דער יודישער קולטור, וואָס איז געגרינדעט געוואָרען ביי דער אוקראַינישער וויסענשאַפטס־אַקאַדעמיע איז שוין צוגעטרעטען צו דער אַרבייט.

די קאַטעדרע האָט זיך אָנגעמערקט פאָלגענדען פראָגראַם די היסטאָרישע סעקציע, וואָס איהר הויפט־אויפגאַבע איז צו פערנעמען זיך מיט דער עקאָנאָמישער, סאָציאַל־פּאָליטישער און קולטור־געשיכטע פון יודען אין אוקראַינע, און בעזונדערס מיט דער געשיכטע פון דער רעוואָלוציאָנערער בעוועגונג צווישען יודען אין אוקראַינע — רעכענט צו אָרגאַניזירען אַ היסטאָרישע עטנאָגראַפישען מוזיי און אַרכיוו, אַ היסטאָרישע ביבליאָטעק, שאַפען אַ קאָמיסיע פאַר דער אויספאָרשונג פון דער רעוואָלוציאָנערער בעוועגונג צווישען יודען אין אוקראַינע, אַ קאָמיסיע פאַר דער געשיכטע פון יודישער פאָלקס־בילדונג און דערציהונג, פאַר דער געשיכטע פון דער אָקטאָבער רעוואָלוציע א.אַ.וו.

די פילאָלאָגישע סעקציע שטעלט זיך די אויפגאַבע צו שאַפען אַ יודישען אַקאַדעמישען ווערטער־בוך; אַ פּראַקטישען יודיש־אוקראַינישען און רוסיש־יודישען ווערטער־בוך. אויסצואַרבייטען די טערמינאָלאָגיע און פראַזעאָלאָגיע פאַר יודישע סאָוועטען, געריכטס־קאַמערען, מיליציע בעצירקען, פאַר טעכניק, מאַטעמאַטיק, נאַטור־וויסענשאַפט א.אַ.וו. ביבליאָגראַפירען די יודישע ליטעראַטור און די ליטעראַטור וועגען יודיש.

די פּעדאַגאָגישע סעקציע וועט זיך פערנעהמען מיט דער פאַרבערייטונג פון נייע וויסענשאַפטס־טוער. כדי צו פערבינדען זיך מיט דער ברייטער געזעלשאַפטליכקייט וועט די קאַטעדרע אין דער נאָהענטסטער צוקונפט אָרגאַניזירען אַ גאַנצע רייהע נאַטור־וויסענשאַפטליכע לעקציעס אין די אַרבייטער־קלובען. די פייערליכע עפענונג פון דער קאַטעדרע וועט פאָרקומען אין דער נאָהענטסטער צוקונפט.

די גרינדונג פון א דרום־דייטשען פערבאַנד פון יודישע קהלות.

שטוטגאַרט. (י.ט.א.) די פערטרעטער פון די יודישע קהלות און לאַנדעספערבאַנדען פון בייערן, באַדען, ווירטעמבערג און העסען האָבען אָבגעהאַלטען אַ בעראַטונג אויף וועלכער עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו שאַפען אַ פערבאַנד, וואָס זאָל פעראייניגען אַלע דרום־דייטשע יודישע קהלות. עס איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס דאָס אַ מלוכה־פערבאַנד איז נויטווענדיג אָבער ער דאַרף געשאַפען ווערען דורך אַ פעראייניגונג פון די בעזונדערע לאַנדספערבאַנדען.

א אנטיסעמיט בעט מחילה.

קאָוונע. (י.ט.א) מיט אַ געוויסער צייט צוריק איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס פון ליטווישען גלח און סיים־דעפּוטאַט שמולקשטיס פאַר פערשפּרייטען רכילות וועגען דעם יודישען סיים־דעפּוטאַט פינקעלשטיין. שמולקשטיס האָט געהאַט געשריבען אין „ריטאַס" דאָס די יודישע סיים־פּראַקציעס אין קאָוונע האָט בעאיינפלוסט די אַמעריקאַנער יודען אין דער ריכטונג, דאָס ליטע זאָל נישט אָנערקענט ווערען דע־יורע דורך די פעראייניגטע שטאַטען. דאָס געריכט האָט דעמאָלט פערמשפּט דעם דעפּוטאַט שמולקשטיס אויף 5 טעג תפיסה.

איצט איז דער פּראָצעס בעטראַכט געוואָרען אין אַפּעלאַציע־געריכט. פאַר די געריכטס אָבהאַנדלונגען האָט דעפּוטאַט שמולקשטיס געבעטען איהם מוחל זיין זיינע רכילות און דעפּ. פינקעלשטיין האָט אין נאָמען פון דער יודישער פראַקציע צוריקגעצויגען די אָנקלאַגע.

די טראַגעדיע פון טשאַרלי טשאַפּלין

(ענדע פון 3־טע זייט).

אָוועגד אין דעם פּרעכטיגען האָטעל „אַמבאַסאַדאָר" אין כאָליוואָוד. עס זענען זיך צונויפגעקומען אַלע זיינע פּאַרעהרער, אַלע זיינע מקורבים, אַלע זיינע בעקאַנטע און אַלע זיינע פריינד. נאָר איינער איז נישט געקומען. דאָס איז טשאַפּלין אַליין. ער האָט זיך געלעגט שלאָפען. ער איז געווען מיד פון דער אַרבייט דערפאַר אָבער האָט זיך דאַרטען פונאַנדערגעלאָזען־זיין שעהניגע ווייבעלע. זי האָט פיל געטאַנצט, געטרונקען, געזונגען, און ווי מען זאָגט; אויך אַביסעל געשפּילט טעאַטער. די געזעלשאַפט האָט זיך פערווילט ביז שפּעט אין דערנאַכט און דעמאָלט האָט מען בעשלאָסען, אַז אַלע זאָלען אָוועקפאָהרען צו טשאַפּלינען אין פּאַלאַץ און דאָרט זאָל זיך די הוליאַנקע אָנהויבען פון דאָסניי.

איז מען געקומען אין פּאַלאַץ. פון דעם ליאַרעם האָט זיך אויפגעכאַפּט טשאַפּלין. ער האָט געזעהען, וואָס דאָ טוט זיך און האָט פערשטאַנען, אַז זיינע גוטע ליבע געסט ווילען איהם שטערען פון שלאָף. ער האָט געכאַפּט אַ שטעקען און האָט זיך אַרויסגעוואָרפען אויף די פערוואונדערטע אומשולדיגע יענקעס. די אורחים זענען זיך צולאָפען וואו דער ווינד האָט זיי געטראָגען און טשאַפּלין האָט זיך צוריק געלעגט שלאָפען.

אויב ער האָט די נאַכט באמת געקענט שלאָפען, ווייס מען נישט. מען ווייס נאָר אַזוי פיל, אַז דעם אַנדערען מאָרגען האָט זיין ווייבעלע גענומען איהרע צוויי קינדער און האָט פערלאָזען טשאַפּלינס הויז. זי איז אָוועק צו דער מאַמען און דאָרט לעבט זי ביז דעם היינטיגען טאָג.

זי האָט אָנגעגעבען אַ בקשה ביים געריכט, אַז זי וויל זיך גט'ן.

טעאַטער „סקאַלאַ", ציגעל־גאַס 18.

גאַסטראָלען פון בעריהמטען אַרטיסט

יוליוס אדלער

צוזאַמען מיט זיין אויסגעצייכענטען אַנסאַמבל. פרויען: הדסה, האַריטש, רעגינאַ, מאַלאַמאַן, שייעוויטש. מענער: האַמבורגער, ראָזי, קורץ, קאַן, קראַנק, שטאָקפעדער, ראַטשיין און אַנדערע.

היינט, מאָנטאָג, דעם 14־טען פעברואַר 8.30 אָוונד גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 90 גראָשען ביז 2.50 זל. אַ בילעט צום לעצטען מאָל די בעליבטע פּיעסע

ישיבה בחור

הויפּט־ראָל ישיבה בחור — יוליוס אדלער.

בילעטען אין קאַסע פון טעאַטער „סקאַלאַ". אימפּרעס.: א. שטאָקפעדער.

אַנאָנס! די קומענדיגע פאָרשטעל. קומט פאַר פּרעמיער, ד. 18 פעברואַר ה. י. די טעג קומט ענדליך, דער נייעסטער אַמעריק. שלאַגער מיט געזאַנג און טענץ

דער בלינדער מאלער

איינצעלהייטען אין בעזונדערע אַפּישען און אַנאָנסען.

086

און אין אַמעריקאַ איז שוין אַנ'אַלטער מנהג, אַז אַלץ וואָס די פרוי זאָגט אויף טענה'ס וועגען אַ מאַן איז גוט, ריכטיג און הייליג. די פרוי האָט דאָרט דעם גאַנצען כח. זי דאַרף נאָר אַרויסזאָגען איין שלעכט וואָרט און גאַנץ אַמעריקאַ לעגט אַריין דעם מאַן אין חרם. מען פערפאָלגט איהם, מען צובלוטיגט איהם אין מיטען גאַס און מען קלאַפּט איהם אַריין אין דער פיגסטערער חד־גדיא אָהן ריכטער און אָהן אַ געריכט.

אַזוי איז שוין אַמעריקאַ און אַפילו דער פּאָפּולערסטער ליבלינג פון דעם אַמעריקאַנישען עולם האָט דעם זעלביגען גורל.

מיט טשאַפּלין רעדט מעהר קיינער נישט. מען לאָזט איהם נישט אַריין אין קיין הויז. מען טרייבט איהם אָוועק פון אומעטום און נאָר די קאָרעספּאָנדענטען, די צייטונגס־שרייבער פערלאָזען איהם נישט. זיי זוכען איהם אויף, זיי שרייבען וועגען איהם און דערצעהלען וועגען איהם אַלץ נייע און נייע מעשיות.

און די נייעסטע מעשה איז די דאָזיגע סענסאַציע.

טשאַפּלין זיצט און וויינט.

און ער האָט וועגען וואָס צו וויינען. די שוויגער איז אַנ'אמת'ע מכשפה. זי האָט נישט קיין פונק פון רחמנות. זי דערצעהלט די צייטונגען אַלע מעשיות. טשאַפּלין האָט 20 ווייבער, אַ טוץ געליבטע, ער איז אַלע מאָל געווען גראָב צו דעם ווייב און דער סוף איז די פאָדערונג, אַז טשאַפּלין מוז גט'ן דאָס ווייב און איהר אָוועקגעבען זיין גאַנץ פערמעגען, ד.ה. זיין פּאַלאַץ, זיינע 17 מיליאָן דאָלאַר מזומן און אַלץ וואָס ער האָט. און א הוץ דעם מוז טשאַפּלין פערוואַנצלט און פעריאָגט ווערען צו אַלדע רוחות. אַזוי טענה'ט די שוויגער און וואָס זי זאָגט איז הייליג פאַר טשאַפּלין'ס ווייבעלע און וואָס ווייבער זאָגען, איז ביי אונז אין אַמעריקאַ קדוש וטהור.

און עס קען געמאָלט זיין, אַז טשאַפּלין וועט ענטלויפען פון אַמעריקאַ און וועט קומען צו אייך קיין אייראָפּע.

ועהט, נשהמט איהם אקאַרשט גוט אויף. רעכענט זיך מיט זיינע משוגעת'ן און דערלאָזט נישט, אַז ער זאָל חתונה האָבען מיט אַ צו יונגינקער ווייבעלע.

דערווייל זיצט טשאַפּלין און וויינט.

משה אב.

„די שווארצע כריזאנטעמע".

עכזאָטישער ראָמאַן.

(..)

דער דאָקטאָר לעווי האָט זיך דערמאָהנט אין אַלע פּרטים, אַזוי ער האָט איבערגעריסען די בעציהונגען מיט דער אונגאַרישער זינגערין פאַר איהר פאַלשע נאַטור; ער האָט זיך דערמאָנט ווי ער איז ממש ענטלאָפען פון איהר...

איצט איז איהם דער טראַגישער פאַרפאַל געקומען אויפ'ן זינען, ווען ער האָט געטראַכט וועגען דעם פאַרשטעהענדען דועל.

— און וואָס וועט זיין, אַז איך וועל דער'הרג'ענען דעם ...? ווי־אַזוי וועט אויף דעם רעאַגירען כריזאַנטאַ?

דער דאָזיגער געדאַנק האָט אין איהם אויפגעוועקט דעם ...סטינקט פון זעלבסטפערהיטונג.

— איך קאָן דאָך אָבער נישט אונטערשטעלען מיין שטערען ... דער קויל, בעת איך האָב אַ מעגליכקייט אוועקצולעגען ... אין שאָס דעם שונא, און אָפּנעמען ביי איהם די מעגליכקייט ...ווייטע מאָל צו שיסען.

ער האָט נערוועז פערריכערט אַ ציגאַר און זיך אַוועקגע... אויף דער סאָפע, אויף וועלכער ער איז אין ווייל ע אַרום ...געשלאָפען.

ס'איז אָבער נישט אַדורך קיין האַלבע שעה, ווי אין טיר ... עמיצער שטאַרק אָנגעקלאַפּט.

דער דאָקטאָר איז אויפגעשפּרונגען.

— אַריין!

אין טיר איז דערשינען כריזאַנטאַ.

ער איז איהר ענטקעגענגעלאָפען.

— דו ביזט געקומען, מיין טייערע! אָ, ווי דאַנקבאַר איך ... דיר דערפאַר! — האָט ער היציג געזאָגט.

כריזאַנטאַ האָט אומעטיג אויף איהם געקוקט, און אַ קוש ... איהם אין שלייף, האָט זי אַ טיפען זיפץ געטאָן.

— איך בין געקומען צו דיר מיט אַ ביטע. מיך בעאונרו... דער געדאַנק, אַז דו וועסט דער'הרג'ענען מיין ברודער. ... דיך פריהער געוואָרענט, אַז דו זאָלסט זיך נישט שלאָגען ... געוועהר, און, דאַכט זיך, איך בין געווען גערעכט. ... טייערער, איצט האָט מיין ברודער גערעדט טעלעפאָניש מיט די סעקונדאַנטען, מסתמא — און איז געקומען אַ היים אַ שטאַרק בלאַסער. איך בין געזעסען ביי איהם און געבעטען זיך ביי איהם רחמים, ער זאָל זיך אָפּזאָגען פון דעם דועל. איך האָב איהם אַפילו געסטראַשעט, אַז איך וועל בעגעהן זעלבסטמאָרד. ער האָט מיר אָבער גאָרנישט געענטפערט, און געשריבען בריף. ער האָט נישט בעוויזען זיי צו ענדיגען, און מ'האָט איהם גערופען צום טעלעפאָן. אויף איין קאָנווערט האָב איך איבערגעלייענט דעם נאָמען פון אונזער געזאַנדטען, און אויפ'ן צווייטען — דיין נאָמען.

— וואָס האָבען איהם דען געזאָגט די סעקונדאַנטען?

— דאָס ווייס איך נישט. אודאי נישט קיין פרעהליכע זאַכען. דער ברודער האָט עפּיס געזוכט אין זיין רייזע־טאַש. און איצט — איצט איז ער אָוועק, נישט אַ קוק־טוענדיג אַפילו אויף מיר.

דער דאָקטאָר איז שווייגענדיג אויפגעשטאַנען, און צוגעפיהרט כריזאַנטאַ'ן צו דער סאָפע, וואו זיי האָבען זיך זאַלבאַנאַנד אַוועקגעזעצט.

— זאָג מיר, כריזאַנטאַ, אָפען: ווער איז דיר טייערער איך צי דיין ברודער?

די פּרינצעסין האָט אַראָפּגעלאָזט די אויגען, און אין איהר שטימע האָט זיך דערהערט טרעהרען:

— דו ווייסט דאָך גאַנץ גוט, אַז איך בין איינגאַנצען דיינע. אָבער דעם ברודער האָב איך אויך ליב!

די טרעהרען האָבען גערונען איבער איהרע באַקען.

— איך פערשטעה דיך, מיין טייערע! — האָט דער דאָקטאָר אויסגערופען נאָך אַ שווערען טראַכטען — איך האָב שוין אויך אַריינגעטראַכט אין דער זאַך. איך וויל נישט דער'הרג'ענען דיין ברודער, און איך האָב בעשלאָסען צו צילעווען איהם אין די פיס. קאָן איך דען אָבער זיכער זיין, אַז מיין האַנד וועט נישט אַ ציטער טון?

כריזאַנטאַ האָט געשוויגען.

— קאָן איך גאַראַנטירען — האָט דער דאָקטאָר פאָרטגעזעצט — פאַר'ן פּיסטאָלעט?

— זאָגסט מיר אָבער צו, רחמנות האָבען אויף מיין ברודער?

— זעלבסטפערשטענדליך.

— ווי־אַזוי שיסטו?

— נשקשה...

— כריזאַנטאַ האָט אַ בערוהיגטע אָפּגעאָטעמט, און מיט דאַנקבאַרע פערטרערטע אויגען אַ קוק געטאָן אויפ'ן דאָקטאָר.

— דו ביזט אַזאַ גוטער, אַזאַ וואוילער! האָסט מיך אַזוי ליב, אַז דו ביזט אודאי פעהיג צו מקריב זיין דיין לעבען פאַר מיין רוה. איך וויל דאָס אָבער נישט. דו ביזט מיר — איך פיהל עס איצטער — טייערער פון אייגענעם ברודער, טייערער פון אַלץ אויף דער וועלט!

זי האָט זיך אַ וואָרף געטאָן דעם דאָקטאָר אויפ'ן האַלז, און זיך צוגעטוליעט צו זיין ברוסט, הויך שלוכצענדיג.

דער דאָקטאָר איז געווען געריהרט. ער האָט זיך דאָס ערשטע מאָל אין זיין לעבען געפיהלט אין די אָרעמס פון אַ פולשטענדיג איבערגעגעבענער פרוי.

איהם האָט געמאַטערט איצט אַ זלידנער געדאַנק, אַז דער גורל וועט אַזוי מאַכען, אַז דאָס וואונדערבאַרע פרויען־האַרץ זאָל פון איהם בעקומען אַ שווערען קלאַפּ.

— טו מתפלל זיין פאַר דיין גאָט פון גליק, אַז מיר ביידע זאָלען לעבען בלייבען! אויב אָבער דער שיקזאַל וועט מיך אויסמעקען פון דער וועלט, טאָ פערגעס וועגען מיר וואָס שנעלער! האָט ער געזאָגט מיט פעסטער ענטשלאָסענהייט.

די דאָזיגע ווערטער האָבען געצוואונגען כריזאַנטאַ'ן אַ ציטער צו טון.

— איך וויל נישט... איך קאָן נישט לעבען אָהן דיר... איך וועל זיך אַליין דער'הרג'ענען! — האָט זי אויסגערופען.

דער דאָקטאָר לעווי האָט זי אַ קוש געטאָן, און געזיכט:

— בערוהיג זיך, בעט גאָט, און אַלץ וועט זיך גוט ענדיגען...

כריזאַנטאַ האָט אין ספק אַ שאָקעל געטאָן מיט'ן קאָפּ, נישט אויפהערענדיג צו גיסען מיט טרעהרען.

עס האָט זיך דערהערט אַ קלאַפּען אין טיר.

— איך וועל אָוועק... איך שטער דיר... — האָט זי געזאָגט דערשראָקען.

— ניין! געה אריין אין צווייטען צימער.

מיט די דאָזיגע ווערטער האָט דער דאָקטאָר לעווי אָפּגערוקט די פּאָרטיערע פון זיין שלאָף־צימער.

כריזאַנטאַ איז אַהין אַריין.

מען האָט נאָך אַ מאָל אָנגעקלאַפּט אין טיר, און עס זענען אַריינגעקומען דעם דאָקטאָרס סעקונדאַנטען אין דער בעגלייטונג פון מיסטער וועלינגס און דעם באַראָן יאַקאַ.

— קומט אַריין, מיינע הערען, ביטע. ענטשולדיגט, וואָס איך האָב זיך גלייך נישט אָפּגערופען: איך בין געווען אין שלאָף צימער. — האָט געזאָגט דער דאָקטאָר, וואַרפענדיג אומרוהיגע בליקען אויף דער טיר הינטער וועלכער כריזאַנטאַ איז אַוועק — אַלזאָ, מיינע הערען, איך בין גרייט צו דינען!

(פאָרטזעצונג קומט)

"אימפּעריאַל"
ד. 26 פעברואַר
גרויסער

פון דער יודישער פרעסע

פרעסע-טשאַרלסטאָן, האַבאַרעט, ראַדיאָ, פּלאַסטישע טענץ.
קינסטלערישע קיאָסקען, פּראַכטפולע דעקאָראַציעס, קאַריקאַטורען, איבּערראַשונגען אויפ'ן אָרט.

דער יודישער באַל פון היי-יאָהריגען קאַרנאַוואַל
וועט זיין דער
גרויסער
מאַסקען-באַל
פון דער יודישער פרעסע
26 פעברואַר "אימפּעריאַל"

"לעטשניצע" פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	3-2 11-10 $7\frac{1}{2}-6\frac{1}{2}$
ד"ר רוזשאַנער	הויט- און געשלעכט-קר.	11-10 2-1
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	8-7 2-1
ד"ר יוסטמאַן	נערוועך-קראַנקהייטען	2-12
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	5-4 12-10
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען- און געבורטס-הילף	6-5 $1-11\frac{1}{2}$
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייטען	2-1.ז 4-3
ד"ר ווײַנבערג	אינערע הערץ לונגען-קר.	$7-5\frac{1}{2}$ 1-11
ד"ר סטופּעל	רענטגען	12-10 6-4
א. גראָדזענטשיק	צאָהן-אַרצט	7-3
נ. ראָזעס	צאָהן-אַרצט	2-9

צאָהן-פּלאָמבירונג, בעלייכטונגען, קאַראַנצן, מאָסטען, א. אז. וו.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט-קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגען-שטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, לעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. א קורס פאַר שטאַמלער.
אויפנעמונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאַכמ.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאַג.
וויזיט אין דער שטאָט.

פערקויפט נישט אייערע דיוואַנעס
44 מעבעל 44
פעלצען, ניי-מאַשינען מאַנופאַקטורען א. אז. וו. בעסער איהר איבערצייגט אייך נישט ביי די פירמע
44 Ch. ŁAZNIK 44
נאַוראָט 44 (דלוגאַ)
בעמערקונג: ביי מיר איז שטענדיג אויף לאַגער פערשידענע
מעבעל, שיין! גוט! און ביליג!

מעבעל
אין גרעסטען אויסוואַהל רעעל און ביליג
מיט די בעסטע בעדינגונגען בעקומט מען נאָר ביי ה'
ווינטער, היליגסקי 41,
פראָנט-געשעפט
כ'קויף אַלטע מעבעל און צאָהל די העכסטע פרייזען 659

לונגען-קראַנקהייטען!
רעקאָמענדירט דורך די הי"ה דאָקטוירים
Balsam Thlocolan Aqe
ביי סוכאָטעס, בראָנכיט, הוסט פערדיכטערט ביי פלעגמע, פערשטאַרקט דעם אָרגאַניזם און דעם זעלבסטגעפיהל פון קראַנקען, פערגרעסערט די וואָג פון קערפּער
„Balsám Thlocolán Aqe" פערקויפען אַפּטייקען.
פערלאַנגט נור אין אָריגינעלער פאַקונג פון דער אַפּטייק. 2941
A. Gąsecki w Warszawie, ul. Leszno 41

Akuszerka
E. Sklarowa
זיעלאָנאַ 47, וו. 18
געבורטס-הילף פּריוואַט און פאַר מיטגלידער פון דער קראַנקען-קאַסע.
306

Dr. med. Ludwik
Rapeport
Pr. Narutowicza 25
(Dzielna) tel. 44-10.
ספּעציאַליסט פאַר נירען, בלאָזען און האַרן - קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 1 ביז 2 און פון 4 ביז 7 אָוונט.

Grosglik
Al. Kościuszki 27,
tel. 51-78
הויט און וועגערישע קראַנקה. רענטגען און ליכט-הייל אינסט.
נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט.

קוואַליפיצירטע
שטאַפּערינס
צו קאַמגאַרן-סחורות ווערען פון
זאָפאָרט נעזוכט. צו מעלדען זיך
נאַוואָמיעיסקאַ 83. 923

בעקאַנטמאַכונג.
די בעוואוסטע וואַר-שאַווער פירמע א. ג. J. KRZYPOW האָט ערעפענט אין
לאָדז, 16 בענעדיקטאַ 16
א מעבעל-לאַגער
קויפט און פערקויפט אַלערליי מעבעל, דיוואַנעס, ניי-מאַשינען, ווי אויך גאַרדעראָבען, אַנטיקען און פעלצען. כ'קויף פיאַנינאָס, און כ'צאָהל די העכסטע פרייזען קומט און איבערצייגט אייך 289

השבת אבדה.

ס'איז פערלוירען געגאַנגען אין דער געגענד פון פּעטריקאַווער, דזיעלנאַ, וואָלטשאַנסקאַ, צעגעלניאַנאַ, א לעדערנער פּאָרטפעל מיט געלד און וועקסלען. דערונטער 4 וועקסלען, אויסשטעלונג „לינת החולים" מיט זשיראָ L. Perlmutter און א וועקסעל אויף 251 זל. אויסשטעלער האָפמאַן (סאַרן), לעצטע זשיראָ מ. פּראַפּעסאָרסקי, א וועקסעל אויף 60 זל., אויסשטעלער P.Feldman זשיראָ מ. פּראָפעסאָרסקי און נאָך אַנדערע וועקסלען. דאָס געלד וועט דעם געפינער געשענקט און ס'וועט גע-בעטען די אַלע ווערט-פּאַפּירען פאַר פאַסט אַמצושיקען אָדער אָפּצוגעבען געגען בעלוינונג. ס'ווערט אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז די וועקסלען זאָל קיינער נישט אַננעהמען. אין געגענטאַל, וועט דערזעלבער היזק האָבען דאָס גאַנצע געלד. 981
מעלדען אין אדמ. פון „נייעם פאָלקסבלאַט" אָדער טעלעפאָן נומ' 13,82.

פּאַדערט איבעראַל
נאָר פּאַטענטירטע
פעלד-בעטען
פערזעהען מיט דער פאַבריקס-מאַרקע
PALMA-PATENT
פאַר וועלכע מיר גאַראַנטירען.
אויך שטענדיג אויף לאַגער און א גרויסען אויסוואַהל: ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, אַמעריקאַנקעס, קינדער-וועגעלעך, שעזלאָנגען און געבעטטע מאַטראַצען.
ביליגסטע פרייזען: רעעלסטע בעהאַנדלונג! ביליגסטע פרייזען!
לאָדז, פּולנאָצנאַ 24.

Dr. med.
L. Pikielny
ספּעציאַל-אַרצט, פאַר נירען, בלאָזען און האַרן - קראַנקהייטען
Nawrot 8,
telefon 19-96.
עמפּפאַנגט פון 4—7 אָוו. 541

Dr. Z.
Rakowski
ספּעציאַליסט פאַר אויערן, נאָז, האַלז, און לונגען-קראַנקהייטען.
קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9
טעלעפאָן 27-81.
שפּרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3 נ. מ.

Dr. med.
Braun
פּאַלודניאָווא 23
טעלעפאָן 40-26
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער - שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האַר-אויספאַל)
נעמט אָן פון 9—12 פריה און פון 5 — 8 אָוונט

— ד"ר —
י. הערשפּינקעל
Zawadzka 15,
telefon 11-87
— — ספּעציאַליסט פאַר — —
קינדער - קראַנקהייטען.
נעמט אָן איינגעהיים פון 8—10 פריה און פון 3—5 נאָכמיטאָג
און אין לעטשניצע „פּאָמאָץ".

Dr. med.
W. Eychner
פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע
זיך איבערגעצויגען אויף זגערזשער 11 טעל. 34-72.
נעמט אָן אין דער לעטשניצע פּעטריקאָווער 294 פון 12—2 מיטאָג אין דער היים פון 6-8 אָוו.

דאַנטיסט און צאָהנטעכניס
י. ביטענסקי
5 קאָנסטאַנטינער 5
נעהמט אָן אַלע טאָג פון 9 פריה ביז 8 אָוונט.
פרייזען ביליג! בעראַטונג אָהן געצאָהלט

מאַסאַזש- און הייל-גימנאַסטיק-שולע און קאַבינעט
פון דר. מעד. ב. שמירגעלד
צעגעלניאַנאַ 6, טעל. 51-89
ריקענביינער-פערקרימונגען, פּאַראַליזען, נערווען-שמערצען, פעטזוכט, אַרטעריטיז, שטיהל-פערשטאָפּונג, גינעקאָלאָגישע מאַסאַזשען, בעהאַנדלונג פון פיזיש שוואַכע קינדער (גרופּען). נאָך דעם ענדיגען די שולע, ווערט אַרויסגעגעבען א צייגניש.
עמפּפאַנג פון 3 ביז 5.

"לעטשניצע" פון דאָקטוירים וספּעציאַליסטען
בזשעזשינער 11, טעל. 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד

ד"ר וואַליניסקי	נאָז, האַלז, אויערן-קר.	4—3
ד"ר קערשנער	קינדער-קראַנקהייטען	$12-9\frac{1}{2}$ 5—4
ד"ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקה.	1—11 6—5
ד"ר לוביטש	הויט- און געשלעכט קר.	2—12
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	3—1
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	2—12.30
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע קראַנקה.	— 1
ד"ר בערנסאָן	פרויען און געבורטס-הילף	4—3

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. ז. וו. פּאָקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהלונג אַנאַליזן, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויך פערלאַנג — וויזיטען אין שטאָט. — אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אורין, פלעגמע און בלוט. 2120
אימפּפונגען געגען שקאַרלאַטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען א דענטיסטישער קאַבינעט
עס נעהמען אָן:

ד"ר זילבערשטיין	צאָהן-אַרצט	10 - 2 נ. מ.
ד"ר לאַזשינסקאַ סטאַראָפּאָלסקאַ	צאָהן-אַרצט	7—3

קינסטליכע ציהן, קאָראָנען, מאָסטען א. ז. וו.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאַג

אַנאָנסען - פּרייז: פאַר א מילימעטער - שורה.
פאָרן טעקסט 15 גראָשען, פרייטאָג 20 גראָשען, אין טעקסט 40 גר., פרייטאָג 60 גראָשען, נאָכ'ן טעקסט 10 גראָשען, פרייטאָג 15 גראָשען. — פאַר אויסלענדישע אַנאָנסען 100 פּראָצענט טייערער. אויסער דער שטאָט — 50 פּראָצענט טייערער.

אַבאָנאַמענט-פּרייז:
אין לאָדז: א חודש — 5 זלאָטעס, — אויף דער פּראָווינץ: א חודש — 6 זלאָטעס, אין אויסלאַנד מיט 50 פּראָצענט טייערער. — פאַר'ן אינהאַלט און טערמין פון די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.